

İnternette Geçmişten Geleceğe Yerel Kimlik 1

Gaziantep Buluşması Programı

3 Aralık 2004, Cuma

18.30-21.30 Hoşgeldiniz Toplantısı

- o Ömer Can-Şahinbey Belediye Başkanı
- o Asım U. Güzelbey-Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı

4 Aralık 2004, Cumartesi

09.30-10.45

- o Açılış, İstiklal Marşı ve Saygı Duruşu
- Açılış Konuşmaları
- o Mehmet Özhasseki-Türkiye Tarihi Kentler Birliği Başkanı-Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı
- o Dr. Asım U. Güzelbey-Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı
- o M. Lütfullah Bilgin-Gaziantep Valisi
- o Ahmet Tıktık-DPT Müşteşarı
- o Konuk bakanlar
- o Dr. Abdüllatif Şener-Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

10.45 - 11.00 Kahve Arası

11.00-13.0 Panel:

- Tarihi Miras İçin Avrupa Fonlarından Yararlanma
- o Yöneten: Mehmet Özhasseki-Türkiye Tarihi Kentler Birliği Başkanı - Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı
- o Mehmet Çırak-Devlet Planlama Teşkilatı ABYI İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanı
- o Mustafa İça-Kütahya Belediye Başkanı
- o Gökhan Menteş-GAP Kültürel Mirası Geliştirme Projesi Eşdeğer Direktörü (yerel)
- o Değerlendirme: Y. Mimar Oktay Ekinci-Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi-Mimarlar Odası Genel Başkanı

13.00 - 14.30 Yemek

14.30 - 16.30 Kent Gezisi

16.30 - 18.30 Başkanlar Forumu:

- Yerel Kültürümüzün Evrenselleştirilmesi
- Yöneten: Prof. Dr. Metin Sözen - ÇEKÜL Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı
- Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Başkanı
- Ön Sunum: Mithat Kırayoğlu - Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi

Katılımcılar:

- Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı
- Şahinbey Belediye Başkanı
- Şanlıurfa Belediye Başkanı
- Birecik Belediye Başkanı
- Harran Belediye Başkanı
- Viranşehir Belediye Başkanı
- Mardin Belediye Başkanı
- Midyat Belediye Başkanı
- Derik Belediye Başkanı
- Savur Belediye Başkanı
- Nusaybin Belediye Başkanı
- Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı
- Sur Belediye Başkanı
- Silvan Belediye Başkanı
- Ziyaret (Siirt) Belediye Başkanı
- Aydınlar Belediye Başkanı
- Hasankeyf (Batman) Belediye Başkanı

Cizre (Şırnak) Belediye Başkanı

19.00-20.30 Akşam Yemeği

5 Aralık 2004, Pazar

Gaziantep ve Çevresinde Tarih ve Kültür Mirası Gezisi

Gaziantep Buluşması Açılış Konuşmaları

Toplantıda ilk sözü **Tarihi Kentler Birliği Başkanı, Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Özhaseki** aldı. Tüm katılımcılara hoşgeldin diyen Özhaseki, TKB Gaziantep Buluşmasının temasıyla ilgili bilgiler verdi:

Kayseride son Tarihi Kentler Birliği toplantısını yapmıştık. İpek Yolu Kültür Yolu konsepti içerisinde yapılan bu toplantıda bir taraftan Kültür Bakanımız, bir taraftan Mahalli İdareler Genel Müdürümüz, Vakıflar Genel Müdürümüz, belediyelerimiz, yerel yönetimlerimiz, ilgili arkadaşlarımız toplandık.

Tarihi Kentler Birliği dört yıl önce kurulmuş olan bir birlik. Bu dört yıl içinde yapılanları, geldiğimiz konumu kısaca özetlemek istiyorum. TKB, ülkemizde kurulmuş olan en anlamlı birliktir. Ülkemizde bulunan tarihi ve kültürel mirasımızın korunması işinde, sadece onu yıpratana ceza işlem uygulayalım gibi bir tavır ve siyaset uygun görülmemiş. Fakat ne yazık ki, yıllar sonra gelinen noktada, tarihi, kültürel ve doğal mirasımızın korunmadığını hep beraber görmüş bulunuyoruz. Şimdi, tarihi-doğal-kültürel mirasımızın korunmasını birinci derecede belediyelerimizin sorumluluğuna vermiş bulunuyoruz. Bu manada bakıldığında zaman bu birlik Türkiye'de bulunan en anlamlı ve hedefini adeta on ikiden vuran bir birliktir.

En önemli noktalardan ikincisi, bu birlikte biz bir hedef birlikteliği yarattık. Çok değişik partilerden olan arkadaşlarımız burada kendi içlerinde bir birliktelik oluşturdular. Asla partileri akıllarına gelmeden, dünya görüşlerini göz önünde tutmadan bir hedefe kilitlendiler. Tarihi, doğal, kültürel mirası korumada siyasetin gözetileceği bir konu değil. Hepimizin topyekün sahip çıkması gereken, çok duyarlı olması gereken bir konu olduğunu düşünüyorum. Tarihi Kentler Birliği bir heyecan dalgası oldu. Belediye başkanlarımız toplantılara coşkuyla katılmaktadırlar. Bölgelerini yarıştırmaktadırlar. Ellerinden gelen her türlü gayreti gösterme hassasiyeti içerisinde. Bilindiği gibi bizim belediyeler için genelde bir mahallede yaşayan insanların mahalli ihtiyaçlarını karşılayan kamu kuruluşudur deriz. Ne anlarız biz bundan, suyu anlarız, ulaştırma anlarız, yeşil alanları anlarız...

Ama Şimdi yeni bir misyonu y¼klediđimizi hissediyoruz, b¼yle bir misyonda g¼revli olduğumuzu hissediyoruz. B¼t¼n belediye başkanları arkadaşlarımız kendi Őehirlerinde bulunan, kendi beldelerinde olan bu tarihi mirası koruma, onları gelecek nesillere aktarma konusunda adeta bir yarış ierisindedeler. Bunun memnuniyet verici bir hadise olduğunu d¼Ő¼n¼yoruz.

T¼rkiyede belediyelerin ilk olarak kuruduğu bu birliğin üye sayısı 150lere ulaŐmıŐtır. Tarihi Kentler Birliğine yeni katılımlar, yeni m¼racaatlar vardır. B¼t¼n arkadaşlar kendi Őehirlerinde toplantı yapılması için m¼racaatta bulunmaktadırlar.

Tarihi Kentler Birliğinin bir başka misyonu da bizim kimliğimizin korunması hususunda olmuŐtur. Bug¼n tarihi kentler derken aklımıza, tarihte kalmıŐ, eskimiŐ, p¼rs¼m¼Ő, vizyonunu yitirmiŐ Őehirler gelmesin veya tarih derken geçmişte kalmıŐ olayların kronolojik olarak sıralandığı bir olaylar zinciri gelmesin. Tarih, gelecekte olacak olan olaylara, geçmişin aynasıyla bakabilmektir diye d¼Ő¼n¼yorum. Tarih geleceği araŐtırır. Eğer biz kimliğimizi, kendi k¼lt¼r¼m¼z¼ gelecekte nesillere aktaramazsak millet olarak onurlu bir yaşam hakkı doğrusu m¼mk¼n değildir diye d¼Ő¼n¼yorum. Tarihi Kentler Birliği bu konuda üzerine d¼Ően her t¼rl¼ g¼revi yapmak konusunda kararlıdır ve devam edecektir.

Değerli arkadaşlar, Tarihi Kentler Birliği arkadaşlarımız arasında, ¼yelerimiz arasında bir heyecan dalgası yaratmıŐtır ve b¼t¼n arkadaşlarımız adeta tarih ve k¼lt¼r¼n g¼n¼ll¼ birer misyoneri gibi çalıŐmaktadırlar. Ve tarihini korumak, gelecekte nesillere aktarmak konusunda da hassasiyet sahibi olunmuŐtur diye d¼Ő¼n¼yorum.

Bug¼n toplantımızın konusu, Avrupa Birliği fonları, D¼nya Bankası fonları veya d¼nyanın değişik yerlerindeki fonlardan nasıl istifade edebiliriz. Geçmişteki toplantılarımıza çok kısa konular, birkaç tane konu yan yana getirilerek iŐlendiđi için bir konu ¼zerinde çalıŐalım, yođunlaŐalım diye bir karar aldık. Bug¼nk¼ toplantımızın konusu da doğrusu tarihi eserlerimizi restore konusunda, altyapımızı açığa çıkarmak konusunda, Avrupa Birliği fonlarından nasıl istifade ederiz, bu konuda neler yapılabilir, m¼racaat nasıl yapılır, nereden baŐlanır, nereye doğru gidilir? B¼t¼n bunların iŐleneceđi bir konu olacak. Daha ¼nceki toplantılarda birkaç c¼mleyle bahsedildiğinde arkadaşlarımızın yoğun ilgisıyla karŐılaŐtık. O zaman bu konuda eksikimiz olduğunu d¼Ő¼n¼erek toplantımızın konusunu bu Şekilde belirledik. Değerli arkadaşlar, bize ev sahipliği yapan Gaziantep Valimize, Gaziantep Belediye Başkanımıza huzurlarınızda teŐekk¼r ediyorum, toplantının verimli geçmesini diliyorum.

TKB Başkanın ardından evsahibi belediye başkanları, ¼mer Can (Şahinbey) ve Dr. Asım U. G¼zelbey (Gaziantep B¼y¼Őehir) birer konuşma yaptılar.

¼mer Can-Şahinbey Belediye Başkanı

Biz yıllardır kendi kendimize, tarihi değerlerimizi, tarihi varlıklarımızı yok etmek için sanki bir asimle uyguluyor gibiyiz. Ama bug¼n 4 yıllık kısa bir s¼re içinde seçkin, değerli bilim adamlarının, yerel y¼neticilerin heyecanla biraraya geldiğini g¼r¼nce milletim adına gururlanıyorum, onur duyuyorum. ¼nk¼ kurutulan filizin yeniden yeŐerdiđini hep birlikte g¼rebiliyoruz.

Avrupa kentlerine gidiyoruz. Ben gezdiğimde sarhoŐ oluyorum. Bir taş bile olsa onu ¼yle ¼zenle korumuŐlar ¼yle muhafaza altına almıŐlar ki gıpta etmemek m¼mk¼n değil. Biz bu zenginlikleri hangi hakla elimizin tersiyle iterek onların yok olmasına razı oluyoruz. Ben b¼y¼klerime buruk bakıyorum, bu değerleri bize sağlam emanet etmenin gereğini yapmadıkları için. Ama umutluyum, bizlerin çocuklarımıza bunları daha iyi Őartlarda teslim edeceğimize inanıyorum. Bu bakımdan b¼rokratik iŐlemlerin biraz daha hızlandırılması için, kaynak araŐıŐlarında belediyelerimizin ¼n¼ne çıkan engellerin bertaraf edilebilmesi için gereken ilgi ve alakanın h¼k¼metimiz tarafından g¼sterileceđine inanıyor, toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyor, hepinize sağgılar sunuyorum.

Dr. Asım U. G¼zelbey-Gaziantep B¼y¼Őehir Belediyesi Başkanı

Bug¼n Gaziantep'te yapılan bu toplantıyla hem ¼nemli tarihi değerleri olan Gaziantep'in Tarihi Kentler Birliğine ¼yeliđini kutlamaktan hem de bunu halka duyurmaktan onur duyuyoruz. B¼yle ¼nemli ve verimli bir toplantıya ev sahipliği yapmaktan duyuduğumuz mutluluğu sizlerle paylaŐıyorum.

İzin verirseniz bu vesileyle sizlere kentimizin g¼zelliklerinden ve yaptığımız çalıŐmalardan bahsetmek isterim. G¼n¼m¼zde Gaziantep G¼neydođu Anadolunun geliŐmiŐ ve en b¼y¼k kenti olup, T¼rkiyenin 6. b¼y¼k Őehridir. 2000 yılı n¼fus sayımına g¼re 1.085.000 olan Gaziantep n¼fusu bug¼n 1.300.000'e ulaŐmıŐtır. Gaziantep'in n¼fus yoğunluğu T¼rkiye ve G¼neydođu Anadolunun n¼fus yoğunluğunun 2.3 katıdır.

Gaziantep sosyoekonomik açıdan G¼neydođu Anadolu B¼lgesinin en geliŐmiŐ illerindedir. Gaziantep'in sosyal yapısı; tarımın, imalat sanayinin ve ticaretin ağırlığını yansıtan bir dokuyu ortaya koymaktadır.

İlimiz bugün itibariyle GAP Bölgesindeki toplam imalat ve sanayi katma değerinin %40'ını üretmektedir. Türkiye toplam ihracatının yıllar itibariyle ortalama %7 ile %10unu gerçekleştiren Gaziantep bölgenin tek ihracat kapısıdır.

Gaziantep'te ilk yerleşim yeri bugünkü kent merkezinden yaklaşık 10 km. uzaklıkta bulunan Dülük Antik Kenti olarak bilinen Dolice Antik Kentidir. Gaziantep'in yaklaşık olarak 5600 yıl önce kurulduğu düşünülmektedir. Bu uzun süreç içinde Romalılar, Bizanslıların, Selçukluların, Memlûkluların ve Osmanlıların yönetiminde bulunan Gaziantep bütün bu kültürlerin izlerini taşımaktadır.

Tüm bu kültürlerin izlerini taşıyan Gaziantep gerek şehir merkezinde ve gerekse çevre ilçelerinde yoğun tarihi ve kültürel mirasa sahip şanslı şehirlerimizdendir. Kent merkezinde kale çevresi kentsel sit alanı ve Bey Mahallesi kentsel sit alanı olmak üzere iki ana kentsel sit alanı bulunmaktadır. Bu alanlarda toplam 624 adet tescilli mimarlık örneği yapı bulunmaktadır ve belirtmekte yarar görüyorum bu yapıların bir çoğu halen özgün halini koruyabilmiştir.

Ancak uzun bir süre bu önemli miras göz ardı edilmiş ve korumak ve yaşatmak adına çalışmalar yapılmamıştır. Kent dokusu içinde yoğun modernleşmenin getirdiği bozulmalarla karşı karşıya kalan yapılar çarpık kentleşmenin getirdiği istenmeyen etkilerle bozulmalara uğramıştır.

Gaziantep halen 1976 yılında yapılan çalışmalar doğrultusunda hazırlanan koruma imar planını ve en son 1992 yılında güncellenen tescil fişlerini kullanmaktadır. Gaziantep Valiliği önderliğinde ve Mimarlar Odası ile birlikte yaptığımız çalışmalarda bu koruma planlarının hataları ve eksiklikleri görülmüştür. Ayrıca geçen zaman içinde güncellenmeyen planlar ve tescil fişleri Gaziantep'te bulunan kültür envanteri ile ilgili yanlış bilgiler vermektedir. Bu nedenle koruma imar planlarının ve tescil fişlerinin güncellenmesi gerekmektedir. Sanıyorum bu bizim olduğu kadar bu toplantıda bulunan tüm tarihi kentlerin envanterleri için ortak bir sorundur.

Belediyemiz bir çoğu zarar gören sivil mimarlık örneği yapıları korumak amacıyla; Tarihi evleri koruyalım, yaşatalım kampanyası düzenlemiştir. Kampanya kapsamında tarihi ev sahipleri ile görüşülmüş, evlerdeki genel bozulmalar ve yapılması gerekenler belirlenmiştir. Ayrıca telefonlarla ve bizzat gelerek başvuruda bulunan 350 adet tarihi ev sahibine bu yapıları korumak için yapmaları gerekenlerle ilgili hazırlanan bilgi formları dağıtılmıştır. Kampanya çerçevesinde Gaziantep halkının tarihi dokuya duyarlılığını arttırmak amacıyla bilgilendirmeler yapılmıştır.

Kampanya çerçevesinde tescilli olan 528 adet sivil mimarlık örneği yapının 120 tanesine ulaşılmış ve yapı sahipleri ile görüşülmüştür.

Geçen ay yapılan Kayseri Buluşmasında da önemi üzerinde durulan İpek Yolu ticaret aksı üzerinde konumlanan Gaziantep'te; ticaret dokusu da Gaziantep kültürel mirasına önemli eserler katmıştır. Gaziantep şehir merkezinde halen ayakta olan 23 adet han bulunmaktadır. Gaziantep'te kale çevresi ve Kilis yolu olmak üzere iki aks üzerinde yoğunlaşan ticaret aksı kendini büyük ticaret ve konaklama hanlarıyla ortaya koymuştur. Büyük çoğunluğu kale çevresinde bulunan hanlarla bu çevredeki doku da korunmuş ve günümüze kadar taşınmıştır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi kale çevresinde yapılacak düzenlemelerle üç önemli tarihi yapıyı restore ederek, yeni kullanımlarıyla Gaziantep'in turizm hareketliliğini de arttıracak çalışmalar yapmaktadır. Düzenlenecek yapılardan olan tarihi Naib Hamamı ve Kumandan Kahvehanesi asli fonksiyonu ile Gaziantep halkının kullanımına açılacak, kale bedenine bitişik durumdaki konut yapısı ise butik olarak kullanılacaktır. Burada yapılacak düzenleme çalışmaları ile restorasyonu devam eden kalenin de görünümü değişecek kale çevresiyle birlikte korunan kentin en önemli yapısı haline gelecektir. Belediyemizde geçtiğimiz aylarda kurulan Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü de tarihi dokuya verdiğimiz önemi ve hassasiyeti vurgulamaktadır.

Ayrıca belediyemiz bünyesinde üç önemli sokağın düzenlenmesi için çalışmalar tamamlanmıştır. Tarihi dokuda bulunan Bakırcılar Çarşısını oluşturan Eskici Çarşısı Yolu ve Markaççı Çarşısı, Şekeroğlu Mahallesinde bulunan Köroğlu Sokak ve Eski Saray Caddesinde restorasyon çalışmaları devam etmektedir.

Devam etmekte olan; Bey Mahallesi kentsel sit alanında yaptığımız mahalli ölçekte koruma çalışmalarımız ve sokak düzenlemesi çalışmalarımız için gereken örnekler ve arşiv desteğini Tarihi Kentler Birliği arşivinden alabileceğimize inancımız sonsuzdur.

Ayrıca yapılan tüm çalışmalarda desteklerini eksik etmeyen Sayın Valimiz Lütfullah Biline teşekkür ederim.

Konuşmamı bitirirken ülkemizin kültürel mirasının korunmasında ve yurtdışında temsil etmesinde önemli görevler üstlenen değerli hocam Metin Sözene, Tarihi Kentler Birliği başkanımıza ve danışma kurulu üyelerimize, sayın valilerimize ve siz sayın belediye başkanlarımıza teşekkür ederim. Böyle anlamlı bir vesileyle sizleri Gaziantep'te görmekten mutluluk duyduğumuzu bir kez daha belirterek, emeği geçen herkese teşekkür ederek saygılarımı sunarım.

Evsahibi belediye başkanlarından sonra söz alan **Gaziantep Valisi M. Lütfullah Bilgin Gaziantep'teki gelişmeleri TKB üyelerine aktardı;**

Gaziantep tarihi kültürü ve sosyal yapısıyla her zaman canlılığını korumuştur. Tarihin her dönemine ait eserleri barındırmaktadır. Bunlar sadece bize kalan miras değil aynı zamanda gelecek kuşaklara aktaracağımız emanetlerdir

Bir yandan şehircilik ve sanayileşme alanında önemli adımlar atılırken tarihi ve kültürel mirasın korunmasına da özen gösterilmiştir.

668 yapı bilgisi güncellenerek kitap haline getirilecektir. Tarihi Gaziantep kalesinin koruma ve restorasyon çalışmaları en kısa sürede tamamlanarak ziyaretçilere aşmak için çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Zeugmadaki çalışmalar devam etmektedir. Mars heykelinin restorasyon sonrası sergilemesinde büyük çaba sarfedilmiştir. Ayrıca Mozaik müzesinin açılması için çalışmalarımız devam etmektedir.

Gaziantep Valisinden sonra **Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdüllatif Şener** bir konuşma yaptı.

Tarih ve kent bilinci etrafında biraraya gelmiş bir toplulukla birlikte olmaktan duyduğum mutluluğu ifade etmek istiyorum. 4 yıl önce kurulmuş, sürekli üye sayısı artmış, yaklaşık 150 üyesi bulunan bir birliğin toplantısında bulunuyoruz, diyen Şener üye belediyelere GAP Bölgesinde kullanılan Avrupa Birliği fonlarından kısaca bahsetti; AB sürecinde fonlarından sürekli yararlanıyoruz diye anlaşılmış. Biz de bütçemizden bu fonları oluşturan bütçeye para veriyoruz fakat gerektiği gibi yararlanamıyoruz. GAP içinde 47 milyon euroluk bir program var. Bunun 15 milyon euroluk kısmı tarihi-kültürel mirasın korunması ile ilgili... Nasıl kullanılacak? STKlar, belediyeler, kamu kuruluşları proje hazırlayıp komisyona başvuracaklar. Bu komisyon projeleri değerlendirecek ve bu fonu dağıtacak. Şu ana kadar bu komisyona 120 proje başvurmuştur.

Maalesef bölge kalkınma idaresi sadece GAP için kurulmuştur. Kalkınma ajansları olarak ifade edilen taslak üzerinde çalışılmaktadır. Türkiye 26 kalkınma bölgesine ayrılacak. Kalkınma ajansları kurulacak. Belediyeler, valilikler, STKlar bu ajanslarda görev alacak ve AB fonlarından bütün bölgelerin etkin yararlanma mekanizması kurulmuş olacaktır.

Bakanlığımıza bağlı bulunan DPT ile kurulacak sağlıklı ilişkilerin bu fonların ülkemizde etkin kullanımı için faydalı olacağını ve bu sürecin başlaması gerektiğini düşünüyorum.

Adaylık Sürecinde Türkiye-AB Mali İşbirliği

Bilindiği üzere, Avrupa Birliğinin 10-11 Aralık 1999 tarihinde gerçekleştirdiği Helsinki Zirvesinde Ülkemizin tam üyeliğe adaylığının kabul edilmesiyle, Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri yeni bir sürece girmiş bulunmaktadır. Bu yeni süreçte mali işbirliği alanına da olumlu gelişmeler yansımıştır.

Bu yeni dönem çerçevesinde Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki Mali İşbirliği de tam üyeliğe aday diğer ülkelerde olduğu gibi yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Merkezi olmayan bir yapılanma modelini öngören bu yeni süreç Mali İşbirliği kapsamında hayata geçirilecek olan projelerin seçiminin Komisyon yerine aday ülkeler tarafından gerçekleştirilmesini benimsemektedir. Merkezi olmayan yapılanma içerisinde söz konusu projelerin programlama ve koordinasyonu ile uygulanmasının farklı birimler tarafından yürütülmesi öngörülmektedir.

Avrupa Birliği tarafından, Türkiyenin diğer adaylarla aynı yasal ve teknik zeminde değerlendirilmesi ve aynı prosedürlere tabi olmasını teminen Türkiyeye yapılacak hibe nitelikli yardımları tek bir çerçeve altına toplayan Türkiye için Katılım Öncesi Mali Yardıma Dair Çerçeve Tüzük 17 Aralık 2001 tarihi itibarıyla kabul edilmiş olup, Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayımlanarak 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tüzüğün temel amacı, Orta ve Doğu Avrupadaki aday ülkelere destek için yürütülen PHARE programına benzer biçimde, mali yardımları Katılım Ortaklığı Belgesinin öncelikleriyle uyumlu kılmak ve bu yardımla ilgili enstrümanları tek bir programda toplayıp düzenlemektir. Tüzük ile Türkiyeye yapılacak mali yardımlar konusunda nitelikli çoğunlukla karar alma esası da getirilmiştir.

Bu kapsamdaki ilk önemli sonuç, adaylıkla beraber ABden sağlanan mali yardımların kapsam ve miktarında gerçekleşen değişiklikler olmasıdır. 17 Aralık 2001 tarihinde kabul edilen Türkiye İçin Katılım Öncesi Mali Yardıma Dair Çerçeve Tüzük ile Türkiyeye yapılacak olan hibe nitelikli yardımlar tek bir çatı altında toplanmıştır. ABden sağlanacak mali yardımlar bu tüzük ile Türkiyenin üyelik yolundaki öncelikleri için kullanılacaktır.

Tek Çerçeve Tüzük ile Avrupa-Akdeniz İşbirliği (MEDA II), Gümrük Birliğinin Güçlendirilmesine İlişkin Avrupa Stratejisi ve Ekonomik ve Sosyal Kalkınmaya Yönelik Avrupa Stratejisi programları kapsamında Türkiye'ye yapılacak olan yardımlar tek bir yasal metin altında toplanmıştır. Adaylık döneminde 2000 ve 2001 yıllarında henüz merkezi olmayan yapılanma sisteminin altyapısının oluşmaması sebebiyle programlama çalışmaları, yani senelik yardım programlarının oluşturulma süreci, MEDA programının mevcut esasları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde, 209 milyon euro 2000 yılında ve 214 milyon euro 2001 yılında olmak üzere toplam 423 milyon euro kaynak projelere tahsis edilmiştir. 2002 yılı itibarıyla ABden sağlanan mali yardımlar Katılım Öncesi Mali Yardım prosedürünün gerektirdiği yapıda programlanmaya başlamıştır. 2002 yılında 18 projenin finansmanı için ABden 126 milyon Euro niteliğinde mali yardım sağlanmıştır. 2003 yılında ise 28 proje için bu rakam 144 milyon eurodur. Avrupa Birliğinin 2002 yılı Aralık ayında Kopenhagda yapılan zirvesinde Türkiye'ye adaylık döneminde sağlanan mali yardımların miktarının artırılması kararlaştırılmıştır. Nitekim, AB Komisyonu tarafından hazırlanan ve konseye sunulan taslak katılım ortaklığı belgesinde, 2004-2006 döneminde Türkiye'ye toplam 1 milyar 50 milyon euro mali yardım yapılacağı taahhüt edilmiştir. Bu çerçevede, Ülkemize 2004 yılında 250 milyon euro, 2005 yılında 300 milyon euro ve 2006 yılında 500 milyon euro hibe niteliğinde mali yardım sağlanacağı belirtilmiştir. Söz konusu artış ile birlikte 2000-2006 döneminde Avrupa Birliğinden Türkiye'ye yıllık ortalama 250 milyon euro hibe niteliğinde mali yardım sağlanmış olacaktır.

Bahsedilen hibe yardımların dışında, Avrupa Yatırım Bankası tarafından ülkemize 2000-2003 yıllarını kapsayan 450 Milyon euro tutarında bir kredi paketi sağlanmıştır. 2000-2006 dönemi için. Oniki Akdeniz ülkesine sağlanan Avrupa-Akdeniz Ortaklığı Paketi kapsamında ise ülkemizin yaklaşık 1,4 milyar Euro'luk krediden faydalanacağı düşünülmektedir.1 Ayrıca yine Avrupa Yatırım Bankası kanalı ile 2000-2003 yılları arasında aday ülkelere sağlanan 8,5 milyar euro tutarındaki Katılım Öncesi Kredi Mekanizması ve 2001-2006 yılları arasında Akdeniz ülkelerine sağlanan toplam 1 milyar euro bütçeli Euromed Akdeniz Ortaklığı Paketi Türkiye'nin kullanımına açılmakla birlikte, Ülkemiz söz konusu paketlerin kredi yeterlilik kriterlerini yerine getirememesinden dolayı bu yardımlardan faydalanamamaktadır.2

Mali İşbirliği çerçevesinde sağlanan kaynaklar dışında, 1999 yılında meydana gelen İzmit ve Bolu depremlerinin yol açtığı zararın giderilmesi amacıyla AB tarafından 600 milyon euro AYB kredisi sağlanması ve 55 milyon euro hibe niteliğinde yardım yapılması kararlaştırılmıştır.

Önümüzdeki dönemde Türkiye'ye adaylık perspektifiyle tahsis edilen AB kaynaklarının katılım ortaklığı belgesinde ve ulusal programda yer alan önceliklere uygun olarak değerlendirilmesi zorunludur. Bu bağlamda, AB kaynaklarına bağlı olarak yürütülecek yeni projelerin kesinlikle bu önceliklere uygun olması gerekmektedir. Ayrıca, mevcut projelerin de imkanlar ölçüsünde bu önceliklerle uyumlaştırılması Türkiye'nin AB müktesabatına uyumu açısından önemlidir.

Avrupa Birliği tarafından sağlanacak mali yardımların katılım ortaklığı belgesi ve ulusal programda yer alan önceliklere uygun projeler kapsamında kullanılmasını sağlayacak yeni ve merkezi olmayan uygulama sistemine ilişkin düzenlemeleri yapmak üzere, 18 Temmuz 2001 tarih ve 2001/41 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.

Mali İşbirliğinin değişik evrelerinin farklı birimler ve kişilerce uygulanmasını ve denetlenmesini öngören Genelge hükümleri uyarınca merkezi olmayan yapılanma, Ulusal Mali Yardım Koordinatörü, Mali İşbirliği Komitesi, Ulusal Fon ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Ortak İzleme Komitesi ve Merkezi Finans ve İhale Birimi gibi unsurlardan oluşmaktadır.

Avrupa Birliği ile Mali İşbirliğinin koordinasyonunu, projelerin öncelikler doğrultusunda seçilmesini, hazırlık çalışmalarının yapılmasını ve izlenmesini sağlayacak ve AB Komisyonu ile Finansman Zaptını imzalayacak olan Ulusal Yardım Koordinatörlüğü görevi, Avrupa Birliği ile ilişkilerden sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısına verilmiştir.

Avrupa Birliğinden sağlanacak mali yardımlar Hazine Müsteşarlığı tarafından açılacak ve yönetilecek bir ulusal fonda toplanacaktır. Fonu yönetmek ve bu kaynağın projelerin uygulanmasında kullanılmasını sağlamak üzere ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı ulusal yetkilendirme görevlisi olarak tanımlanmıştır.

Mali İşbirliği çerçevesinde yürütülen çalışmalar arasında gerekli uyumu sağlamak üzere Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği temsilcilerinden oluşan mali işbirliği komitesi kurulmuştur.

Ulusal Mali Yardım Koordinatörü, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Mali İşbirliği Komitesi ve Avrupa Birliği Komisyonu temsilcilerinden oluşan ve yılda en az bir kez toplanan Ortak İzleme Komitesi programların yürütülüşünü gözden geçirir.

Merkezi Finans ve İhale Birimi, ihalelere ilişkin Avrupa Birliği kural, düzenleme ve usullerine bağlı kalınmasını ve uygun bir raporlama sisteminin işlemlerini sağlayacaktır.

ABden gelecek mali yardımın bir an önce hayata geçirilmesi bahsedilen yapılanmanın oluşturulmasına ve işler hale getirilmesine bağlıdır. Bu çerçevede, 14 Şubat 2002 tarihinde yeni yapılanmanın önemli unsurlarından olan Merkezi Finans ve İhale Birimi ile Ulusal Fonu kuran Mutabakat Zabıtları Avrupa Birliği ile imzalanmıştır. Söz konusu belgeler 30 Ocak 2003 tarihinde TBMM tarafından onaylanmış ve 4 Şubat 2003 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Merkezi olmayan yapılanma AB mali yardımlarının kullanımında Türkiye'ye çok önemli görevler yüklediği için bu sistemin tam anlamıyla işler hale gelmesi de uzun bir süreci gerektirmektedir. Bu konuyla ilgili bütün kurum ve kuruluşlarımız çok yoğun çaba harcamışlar, çalışmalarını tamamlamışlar ve AB Komisyonu da yeni yapılanmaya ilişkin incelemesi neticesinde söz konusu yapılanmanın gerekli şartları haiz olduğuna ilişkin kararını 8 Ekim 2003 tarihinde vermiştir.

ABnin aday ülkelere sağladığı mali yardım, doğrudan nakdi bir yardım olmaktan ziyade, seçilen projelere AB mali desteğinin sağlanması şeklindedir. AB tarafından sağlanan hibe nitelikli mali yardımların hangi projelerin finansmanında kullanılacağına karar verilmesi, yoğun çaba gerektiren ve tüm kurumlarımızın katıldığı önemli bir süreçtir. Proje seçimindeki en temel kriter mali yardımların AB üyeliğine yönelik esaslar doğrultusunda kullanılabilir olmasıdır. Bu nedenle mali yardımların programlanması süreci, ulusal programımızda taahhüt ettiğimiz öncelik alanları çerçevesine giren proje fikirlerinin tespit edilmesi ve bunların uygun formatta geliştirilmesi şeklinde yürütülmektedir.

Ülkemize adaylık döneminde sağlanacak mali yardımların merkezi olmayan yapılanma çerçevesinde kullanılabilmesi için, AB Komisyonu, Ulusal Mali Yardım Koordinatörü (AB ile İlişkilerden Sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı) ve Mali İşbirliği Komitesi tarafından çok yıllık öncelik alanlarının belirlenmesiyle, 2001 yılı Ekim ayında programlama çalışmalarına başlanmıştır. Bu öncelik alanları çerçevesinde olmak üzere, kurum ve kuruluşlarımız ile her sene Eylül-Ekim aylarında başlatılan toplantılar neticesinde, bir sonraki yıl için sağlanacak AB mali desteğinin aktarılacağı proje fikirleri belirlenmekte ve takip eden aylarda bu fikirler geliştirilerek AB normlarına uygun bir proje formatına yansıtılmaktadır. Bu şekilde oluşturulan senelik program paketleri Ulusal Mali Yardım Koordinatörü (AB ile İlişkilerden Sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı) tarafından AB Komisyonuna iletilmekte ve Komisyonun değerlendirme mekanizmalarından geçip onay alan paket Ulusal Mali Yardım Koordinatörü ve AB Komisyonu yetkilisi tarafından imzalanan bir finansman zaptı ile hayata geçirilmektedir.

2002 ve 2003 yılları programlama çalışmaları neticesinde oluşturulan projeler şu alanları kapsamaktadır:

- İstihdam ve Sosyal Konular
- Adalet ve İçişleri
- Çevre
- Sağlık
- Tarım ve Balıkçılık
- Devlet Yardımları
- Telekomünikasyon
- Denizcilik
- İç Pazar
- Topluluk Programlarına Katılım
- Enerji
- Ulaştırma
- KOBİler
- Mali Kontrol
- Siyasi Kriterler
- Yolsuzlukla Mücadele
- Bölgesel Gelişim
- Yabancı Sermayeyi Teşvik
- Sigortacılık

AB mali yardımları çerçevesinde finanse edilecek projeler ile kar amacı gütmeyen kuruluşlara veya bir başka deyişle özel sektör firmalarına doğrudan finansman imkanı sağlamamaktadır. Bu kapsamda özellikle yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşlarının AB mali yardımlarından faydalanmaları söz konusudur.

Adaylık süreciyle birlikte Türkiye, Avrupa Birliği Topluluk Programlarından da faydalanabilmektedir. Bunlardan en önemileri; Leonardo (Mesleki Eğitim), Socrates (Genel Eğitim), Youth (Gençlik) ve VI. Çerçeve Programıdır.

AB mali yardımları ve finanse edilen projelere ilişkin bilgiler www.deltur.cec.eu.int, www.cfcu.gov.tr ile www.europa.eu.int/comm/europaid/cgi adreslerinden takip edilebilir.

Sonuç olarak, adaylık sürecinde Türkiye-AB mali işbirliği henüz başlangıç aşamasında bulunmakla birlikte, proje hazırlama konusunda kapasitenin gelişmesi ve Türkiye-AB ilişkilerindeki ilerlemeler ile birlikte mali işbirliğinin daha da büyüterek devam etmesi beklenmektedir.

Tarihi Miras İçin Avrupa Fonlarından Yararlanma - Mehmet Çırak

Bilindiği gibi DPT, kuruluşundan bugüne bölgesel kalkınma programlarını, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasıyla yapılabilecek birçok çalışmada imzası olan değerli bir kuruluşumuz. Bugüne kadar birçok dış kaynaklı projeyi ülke ve bölge kalkınması için uyguladık, uygulattık. Bunun esas nedeni, burada toplanmamızın da esas nedenlerinden biri yapacağımız çalışmaların ekonomik ve sosyal kalkınmayı oluşturabilmesi. Bugün yaşadığımız problemlerin en başında üretim, istihdam geliyor. Sanıyorum bu salonda bulunan belediye başkanlarına her gün onlarca kişi iş bulma maksadıyla başvuruyor. Dolayısıyla elimizdeki kaynaklarımızı ülkenin üretim ve istihdamını arttırmaya yönelik kullanmak istiyoruz.

Birçok kaynaklarda olduğu gibi Avrupa Birliği kaynaklarında da, programlama aşamasında iki yol var. Birincisi, bu kaynakların tamamını altyapıya yönlendirip kaynakları kullanma başarısını elde edebildik ve iki-üç yıl sonra da bu kaynakları önemli ölçüde kullandık diyebilirdik. Ama biz ikinci yolu tercih ettik. Çünkü, üretim ve istihdamın artırılması, özel teşekkülün geliştirilmesi, ülkenin kaynakları ve potansiyelini harekete geçirerek, ekonomik gelir artışları sağlanması için çalışmayı ve programlarımız buna göre yönlendirmeyi tercih ettik. Elbette seçtiğimiz yol çok daha zor bir yol. Tarihi Kentler Birliğinin dört yıl önce kurulması ve şu heyecanı yaşaması bizim için son derece önemli. Çünkü başarılı olmanın birinci yolu insanların bu işe ilgi, alaka, heyecan duymaları ve bu heyecanla yapacakları çalışmaları yönlendirmeleridir. Bu bakımdan, sizlere bu heyecanınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

Bizler, Avrupa Birliği programlarını oluştururken, öncelikli olarak hangi bölgelerimizde ne çalışma yapacağımızı, Avrupa Birliğine sunduğumuz Ön Ulusal Kalkınma Planında belirledik. 12 tane bölgemiz var. Bunlar genellikle İç Anadolu, Orta Anadolu, Güney ve Doğu Anadolu illerimizden oluşan bölgelerimizdir. Ayrıca Doğu ve Batı Karadeniz Bölgesi de bunlara dahildir. Bu bölgelerde 2004-2007 yılları arasında yapacağımız bölgesel programlarımızı belirledik. Ve bununla ilgili olarak da, 2004-2007 yılları arasında Avrupa Birliğinden ayrılacak olan 1 milyar 50 milyon euronun üçte biri bölgesel kalkınma fonlarına ayrılmıştır; yani 350 bin euroluk bir kaynağı 2004-2007 yılları arasında kullanacağız. 2004 öncesi programa aldığımız bölgeler bu rakama dahil değildir.

Bölgelerde yapmak istediğimiz çalışmaları üç ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlardan bir tanesi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi şeklinde olacaktır. İkincisi sivil toplum kuruluşları ve onların ortaya koydukları projeler ve bölgelerdeki girişimciliğin desteklenmesi yönündeki projelerdir. Üçüncüsü ise, kırsal altyapı dediğimiz, küçük altyapılara yönelik desteklerdir. Birinci desteğimiz, yani KOBİ desteği, kaynakların yaklaşık %20'sini, sivil toplum kuruluşları %30'unu, kırsal altyapı da %50'sini kapsamaktadır.

Proje bazında, KOBİlere sağlanan destek 100 bin eurodur. Sivil toplum kuruluşlarımıza sağlanan destek 1 milyon eurodur. Kırsal altyapıya sağlanan destek de 2 milyon eurodur. Dolayısıyla küçük ve orta ölçekli işletmelerde 100 bin euro talep edilirken, yatırımcının da en az 100 bin euro koymasız lazım. Yani %50-%50 bir katkı payı var ve azami yararlanma miktarı da 100 bin eurodur. İkinci ve üçüncü başlık, yani sivil toplum kuruluşlarının ve belediyeler ile özel idarelerin altyapı çalışmalarında yararlanacağı kaynak %10la %25 arasında değişiyor. Ama biz ulusal katkı payını %25 olarak belirliyoruz. Yani azami katkı payı %25.

Bu kaynakların kullanılmasında en önemli unsurlardan bir tanesi kurumsal yapının tamamlanmasıdır. Yani bu kaynakları kullanmak istiyorsak bir kurumsal altyapımızın olması lazım. Bu kurumsal altyapının içinde, bu projeleri hayata geçirecek insan kaynaklarının olması lazım. Şu anda bizim ülke olarak en büyük sıkıntımız proje üretememek. Dolayısıyla ağırlık vermemiz gereken husus projeye üretimdir.

Avrupa Birliği kaynaklarından başka pek çok kaynak var. Dünya Bankası, özel finans kuruluşları, Japon kaynakları var. Bütün bunlardan yararlanabilmenin yolu projeye üretmekten geçiyor. Çünkü dünyada iki trilyon dolar para kullanılmayı bekliyor. Bu bakımdan Tarihi Kentler Birliği gibi bir kurumun projeye üretimi konusunda tüm ülke çapında çalışmalar yapmasını arzu ediyoruz. Tarihi Kentler Birliği dediğim zaman aklıma, ülke tarihi, ülke birliği geliyor. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti Devletinin her karış toprağı buram buram tarih kokuyor. Bütün belediye başkanlarımız ve valilerimizin bu konuda konsantre olmaları gerekiyor.

Bütün belediye başkanlarımız buradayken de, konuşmamın başında söylediğim, üretim ve istihdamın artırılmasına yönelik kaynakları harekete geçirmelerinin son derece önemli olacağına inanıyorum. Bu bakımdan belediyelerin hizmetleri zaten bir kurumsallaşma altında devam ediyor. Onun dışında bizim öncülük yapacağımız alanlar var; kendi kaynaklarımızı en iyi ve en yetkin şekilde kullanacağımız alanlar var. Bunları tek başımıza kullanabileceğimiz gibi bir araya gelerek de bu alanlardan yararlanabiliriz.

Şu anda bizim Türkiye genelinde, demin saydığım üç ölçek içinde, uyguladığımız programlardan bahsetmek istiyorum. Bunlardan ilki MEDA programı kapsamında GAP İdaresi Başkanlığında oluşturulmuş bir kalkınma programıdır. Program 40-50 milyon euro ile başlamıştır. Bu konuda benden sonraki konuşmacı ayrıntılı bilgi verecektir. Diğer kaynak Devlet Planlama Teşkilatının sorumluluğu altında Van Bölgesinde yürütülen programdır. Doğu Anadolu Kalkınma Programı adıyla yürütülen programdan Van, Bitlis, Muş ve Hakkari illerimiz yararlanacaklar. Kaynak 45 milyon eurodur. Diğer programımız Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinden oluşan, Kastamonu merkezli Orta Karadeniz Kalkınma Programıdır. Samsun merkezli, Samsun, Çorum ve Tokattan oluşan Yeşilirmak Kalkınma Programı ve Erzurum merkezli, Erzurum, Erzincan, Bayburt illerinden oluşan Doğu Anadolu II Kalkınma Programı. Bunların üçünü bir ortak program altında oluşturduk, proje fişlerini hazırladık ve Avrupa Birliğine sunduk. Bunun bütçesi 52.33 milyon eurodur. Bu 52.33 milyon euronun 40 milyon eurosu AB kaynağıdır, 12.33 milyon euroda Türk Hükümetinin projeye aktardığı kaynaktır. Şu an Van merkezli program uygulamadadır. Orta Karadeniz ve Erzurum merkezli program bu yıl sonu veya önümüzdeki yıl başı teknik danışmanların devreye girmesiyle başlayacaktır. 2005 yılı içinde başlayacak diğer program ise, birinci bölge olarak Kayseri, Sivas, Yozgat, ikincisi bölge olarak Kars, Iğdır, Ardahan, Ağrıdır. Üçüncü program Elazığ, Tunceli, Malatya bölgesi, dördüncü program ise Konya, Karaman bölgesidir. Bu dört bölgenin 90 milyon euroluk bir bütçesi var.

Bir diğer programımız ise Karadeniz Bölgesinde, DPT ile Japon teknik yardımın ortaklaşa hazırladığı programdır. 2006 yılında başlayacak programın 90 milyon euroluk bütçesi var. Bunun dışında, daha önce daire başkanlığını yürüttüğüm, Avrupa Birliği Bölgesel Programlar Daire Başkanlığında, Yunanistan ve Bulgaristan ile başlattığımız çalışmalarımız var. Bulgaristanla Trakya sınır bölgesinde, bir sınır ötesi işbirliği başlattık. Yunanistanla bölgeler arası işbirliği çerçevesinde bir işbirliği başlattık. Bu Trakya bölgesi de dahil olmak üzere tüm Ege kıyılarını ilgilendiren bir kalkınma programı.

Bu programların etkin yürütülebilmesi için, her bölgeye teknik danışmanlık hizmetleri öngördük. Teknik danışmanlık hizmetleri program boyunca sizlerle beraber olacaklar ve Avrupa Birliği konularında neler yapılması gerektiğini anlatacaklar.

Tabii her ne kadar DPT bu kaynakların kullanılmasından sorumlu ise de, biz bu programların yerinden ve bölgeden uygulanmasını ve değerlendirilmesini arzu ediyoruz. Biz merkezden bunların izlenip, değerlendirilmesini denetleyeceğiz. Ancak bölge, kendi projelerine, kendi programlarına kendisi sahip çıkacak. Bunun için de, bölgelerde merkezler oluşturduk. Bunlara hizmet birlikleri diyoruz. Hizmet birlikleri, ilgili valiler ve belediye başkanlarının bir araya gelerek oluşturdukları bir yapılandırma. Şu anda Van programı için kurulan hizmet birliği, bir anlamda, sayın Bakanımızın da bahsettiği bölgesel kalkınma ajanslarının da altyapısını oluşturuyor. Ancak şunu söylemeliyim ki, bu güzel birlikteliğin oluşturulmasında da, Kayseri Kayserililiğini yaparak çok etkin bir hizmet birliği yapısı oluşturdu. Şu anda oradan geliyorum sayın başkan ile beraber... Bu yıl için, yani bir ay için 150 milyar liralık bir bütçe oluşturdular. 2005 yılı içinde birer trilyon liralık kaynak ortaya koydular. Yani üç trilyon liralık bölge kalkınma sermayesini oluşturdular.

İstek ve arzularınızı gösterebilmeniz açısından bu işe verdiğiniz önem çok önemli. Bu işe ne kadar değer ve önem veriyorsak, bu kaynakları o kadar etkin kullanabiliriz. Şu anda Türkiye olarak Avrupa Birliği kaynaklarından çok düşük bir şekilde yararlanıyoruz. Eğer bu kaynakları zamanında ve yerinde kullanamazsak, bu kaynaklar geri gönderilecektir. Daha sonra talep edeceğimiz herhangi bir kaynak veya finansman olduğu takdirde de bu durum bizim karşımıza çıkarılacaktır. Şu kadar kaynağı kullanamadınız, dolayısıyla siz bu yıl içinde kaynak temin edemezsiniz diye projeler geri çevrilecektir.

Tarihi Kentler Birliği heyecanını sürdürerek başarılı çalışmalar yapmakta. Ancak bundan sonrası için bizim bir hareket planı ve bu hareket planına göre bölgeler oluşturmamız lazım. Tarihi Kentler Birliğinden, demin saydığım 12 bölgede programlar yapmasını bekliyorum. Tarihi Kentler Birliği desin ki, biz bu bölgelerde ilgili olduğumuz konularla ilgili program yapacağız, bunun için birer milyon euroluk kaynağı biz kullanacağız ve bunun proje ve programını biz hazırlayacağız. Şu anda elimizin altında hazır bir kaynak var. Sayın başkanın az önce söylediği bütçeye baktığınız zaman, hemen hemen bunlara yakın bir kaynağı bir bölgeden elde etmemiz söz konusu olabilecek. Dolayısıyla hemen proje büromuzu kuralım. Tarihi Kentler Birliğinin içinde projelendirme konusunda çok değerli hocalarımız ve uzmanlarımız var. Bu hocalar ve uzmanlarımızın, proje üretme konusunda sıkıntısı olan illerde ve bölgelerde proje üretimi konularında çalışmalarını son derece önemli buluyorum.

Biz, her toplantımızdan sonra bir karar alalım ve bir sonraki toplantıda o hamleyi yapalım. Mümkünse bu toplantıdan sonra bölgeleri tespit edelim, projeleri netleştirelim ve bir önce bu kaynaklardan yararlanalım. Belediye başkanlarımızı da harekete geçirelim. Onlarda TKBNin projelerine ek olabilecek projeler hazırlasınlar. Çünkü biz

bölgelerde yaptığımız çalışmalarda swot analizi yaptık. Analizler sonucunda en önemli sektörlerden ikisinin turizm ve kültür olduğunu gördük. Dolayısıyla bununla ilgili sunacağınız projeler kabul görecektir projeler arasında yer alacaktır.

GAP Bölgesinde Kültürel Mirası Geliştirme Programı - Gökhan Menteş

[İLGİLİ MAKALEYİ WORD DOSYASI OLARAK İNDİRMEK İÇİN TIKLAYINIZ](#)

Avrupa Birliği Komisyonu Aktif İşgücü Programları (AİP) İçin Verilen Çini, Seramik ve Süstaşı Üzerine Gümüş İşlemeciliği Eğitim Projesi (ÇİSESGİM)

Mustafa İça-Kütahya Belediye Başkanı

[\(Yazının tamamını word formatında indirmek için tıklayınız\)](#)

Avrupa Birliği Komisyonu, Aktif İşgücü Programları (AİP) ve Amacı Nedir?

- İŞKUR, Türkiye'nin Avrupa İstihdam Politikasına uygun olarak etkin istihdam politikaları yaratma, geliştirme ve uygulamasına yardımcı olmak amacıyla, Avrupa Birliği tarafından desteklenen, Aktif İşgücü Programları (AİP) projesini oluşturmuştur.
- Yeni Fırsatlar Programı çerçevesinde Aktif İşgücü Projeleri, bölgesel düzeyde artan işsizliği azaltmak ve değişen iş piyasasının ihtiyaçlarını gidermek amacıyla işsiz insanların yeteneklerinin yeniden yapılandırılmasının finansmanını sağlar.
- Yeni Fırsatlar Programının temel amacı, bölgesel işgücü ihtiyaçları, olanakları ve çözüm yolları göz önünde bulundurularak, mesleki eğitim ve diğer aktif istihdam tedbirleri yoluyla hem işsizler hem de çalışanların istihdam edilebilirliklerini artırmak, iş bulma olanaklarını yükseltmektir.

Çini, Seramik ve Süstaşı Üzerine Gümüş İşlemeciliği Eğitimi Projesinin Amacı ?

Bu proje; Kütahya merkez ilçede bazı dezavantajlı kitlelerin bilgi ve beceriler edinmelerini sağlayarak, yerel ve bölgesel istihdam oranlarının artırılmasının yanında, bu dezavantajlı grupların topluma entegrasyonunu sağlamayı amaçlar.

Neden Çini ve Gümüş?

Bilindiği gibi çiniler diyarı Kütahya ilimiz bu güne kadar hep çini ve seramik ile gündeme gelmiştir. Ancak değerli gümüş madeni ve süstaşı yataklarımız genellikle arka planda kalmıştır. Bu proje ile ilimize ait bu üç değerli ögeyi bir araya getirerek farklı bir tasarım oluşturmanın yanı sıra, bu oluşum içerisinde işsiz insanlarımıza istihdam sağlamak amaçlanmıştır.

Projedeki Hedef Kitleler ve Verilecek Eğitim?

Bu proje kapsamında eğitim verilecek hedef kitleler, Kütahya Merkez İlçede ikamet eden örgün eğitim alamamış kadınlar, eski suçlular, özürlüler, uzun süreli işsizler, kırdan kente göçenler, işini kaybetmek üzere olanlar ve ağır iş koşullarında çalışanlardır.

Bu dezavantajlı guruplara, gümüş, seramik, çini ve yarı değerli taşlar hakkında bazı teknik bilgiler verildikten sonra, bu materyallerin birleşimiyle takı ve dekorasyon gibi sektörlerde çalışma imkanı verecek el kabiliyeti kazandırılacaktır.

Projenin Hazırlanması

Bu proje, Avrupa Birliği Komisyonu Aktif İşgücü Programları (AİP) Birinci Teklif Çağrısı kapsamında hazırlanmıştır.

Dr.(Müh) Necmettin Erdoğan liderliğinde beş kişilik proje ekibi kurulmuş ve sekiz haftalık yoğun bir çalışma sonucu proje hazırlanmış ve Avrupa Birliği Komisyonu Merkezi İhale Birimine teslim edilmiştir.

Projenin Kabul Edilebilmesi İçin Gerekli Kriterler

- Öncelikle projeden herhangi bir çıkar amacı olmamalıdır.
- Projede tasarlanan faaliyetin toplumun yararına olması ve abartılı rakamlardan kaçınılması.
- Projenin faydalanacak insanların İŞKUR kayıtlarından herhangi dil, din ve ırk farkı gözetilmeden seçilmesi.
- Projenin sürekliliğinin sağlanması buna göre tasarlanması.

- Projeye başvuru yapacak kurumların belediye, sivil toplum kuruluşları ve Üniversiteler gibi kar amacı güdmeyen kuruluşlar olması gereklidir.
- Belediyeler için en önemli kriter herhangi bir SSK borcunun olmamasıdır.
- Projelerin yerel bazda ortaklıklarla yapılması tercih edilen bir kriterdir.
- Projeden talep edilen toplam tutarın asgari %10luk kısmının talep eden kurum ve ortaklar tarafından karşılanması.

Proje Odaklı İş Geliştirme - Kent Atölyeleri - A.Faruk Göksu

ÇEKÜL Vakfı, kurulduğu günden bugüne kadar, Kendini Koruyan Kentler adı altında, Anadolu'da yaklaşık 50 kenti kapsayan bir programı sürdürüyor.

2004 yılında ise Barışan Kentler adı altında bir başka program yine ÇEKÜL Vakfının öncülüğünde başlatılmıştır. Programın amacı, geçmiş ile bugünü yeni proje alanlarında barıştırmaktır. Bu programın ilki Gümüşhanenin Süleymaniye Mahallesinde başlatılmıştır. Program Sivas ve Karaman illerinde devam edecektir.

Her iki programın ortak deneyimi sonucunda, özellikle yapı ölçeğinde; geleneksel birikimin projeye ve uygulamaya yansımaması, teknik eleman yetersizliği, yeterli birikimi olmayan profesyonel işgücü ile uygulama konusunda yetersiz inşaat firmaları vb gibi eksikliklerle karşılaşmaktadır.

Yapı ölçeğinde yaşanan bu eksiklikler, kent ölçeğinde ele alınan proje ve uygulamalarda ise disiplinler arası eşgüdüm eksikliği, proje ekonomisi sağlamama, proje ve uygulama uyumsuzluğu, kamu kurumları arasındaki ilişki zorluğu vb gibi sorunları gündeme getirmektedir.

Her iki grupta toplanan eksiklik ve sorunlar; proje geliştirme, eğitim, iş kapasitesi geliştirme konularında plan ve programlar yapılmasını zorunlu hale getirmektedir. Geliştirilecek plan ve programların ise yerel ölçekte ve pilot proje bazında olması model oluşturma ve sürdürülebilirlik açısından önem taşımaktadır.

Yukarıda belirtilen konular, yapı-kent ölçeğinde elde edilen birikim sonucunda, özellikle koruma ve yenileme boyutlarında ele alınan projelerde, Proje Odaklı İş Geliştirme potansiyeli ile birlikte ele alınmalıdır.

Ayrıca, proje ve programların; yenilikçi ve özgün, uygulanabilir ve yaygınlaşabilir, esnek ortaklıklara açık olması, proje- aktif işgücü ilişkisi açısından çok önemli olmaktadır.

Yapı ve Kent ölçeğinde gerçekleştirilen projelerde ortaya çıkan sorunların başında yetişmiş işgücü gelmektedir. Gerek proje geliştirme gerekse uygulama aşamasında ihtiyaç duyulan işgücü yetiştirilmesi, özellikle koruma amaçlı projelerde, gelenekten bugüne kadar süre gelen birikimin yeni nesillere aktarılması olmalıdır.

Özellikle, sivil mimarlık örneklerinde dikkate alınan zanaat ve üretim ilişkisi, proje odaklı proje geliştirme ve işgücü yetiştirme ilişkisi çerçevesinde yeniden gündeme gelmelidir. Bu ilişki zanaatçı, profesyonel (mimar, mühendis) ve işgücü üçlemesi içinde yer almalıdır.

Proje üretim sürecinde bir araya getirilmesinde yarar görülen üç kesimin, ister kent ölçeğinde gerçekleştirilen proje alanlarında, isterse kentsel alanlarda, Kent Atölyelerinde bir araya getirilmesi;

- Zanaatkar ile profesyonelleri ve eğitim kuruluşlarının birlikte çalışması,
- Usta-çırak ilişkisi içinde gelenek ve pratiğe yönelik eğitim ortamları sağlanması,
- Karar verme süreçlerinin hızlandırılması,

- Projede disiplinler arası eşgüdümün sağlanması,
- Proje ekonomisinin yaratılması,

açısından önemi bulunmaktadır.

Kent Atölyelerinde; inşaat ve turizm sektörü, kent işletmeciliği, kent belleği araştırmacılığı, proje geliştirme ve proje yönetimi vb gibi konularda, uygulamalı işgücü yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Bir başka deyişle, proje odaklı geliştirilen Kent Atölyelerinde; istihdam garantili işgücü isteyenler ve kendi işini kurmak isteyen girişimciler için programlar geliştirilmelidir. Geliştirilen programlar, öncelikle proje odaklı olmak ve proje gereksinmelerine cevap vermek üzere; uygulamalı temel bilgi ve beceri geliştirme, inşaat, sanayi, turizm sektörlerine yönelik iş geliştirme, proje lideri yada organizatörü yetiştirme vb gibi konularda olabilir.

Kent atölyelerinde yetişen ve projede istihdam edilen işgücü, proje sonunda, aynı kent veya bir başka kentte yer alan projeye transferini sağlayan Çapraz İşgücü Transfer Portföyü içinde yer almalıdır. Amaç, başka kentlerdeki bilgi birikiminin yetişmiş işgücüne katkı sağlaması ve projeler arası bilgi alışverişinin sağlanmasıdır.

Kent Atölyeleri, AB-İŞKUR Projesi

ÇEKÜL Vakfı tarafından geliştirilen Proje Odaklı İş Geliştirme yaklaşımı çerçevesinde, Gümüşhane İl Özel İdaresi, Belediye, Ticaret ve Sanayi Odası ile ÇEKÜL Vakfı arasında oluşturulan Gümüşhane Stratejik Proje Ortaklığı (GSPO) tarafından, AB-İŞKUR Projesi kapsamında sunulan, Kent Atölyeleri Projesi hibe kredi almaya hak kazanması programın önemini daha da artırmış ve uluslararası bir boyut kazandırmıştır.

Hibe başvurusunda; projenin amacı;

Gümüşhane ilinde, nitelikli ve sürdürülebilir meslek sahibi olmak isteyenleri, özellikle koruma amaçlı inşaat sektöründe, ihtiyaç duyulan restorasyon, bakım-onarım, güçlendirme vb gibi konularda nitelikli işgücü olarak yetiştirmek ve yetişen işgücünün yerel işgücü piyasası koşulları içinde istihdam edilmelerini sağlamaktır.

Projenin hedefleri ise,

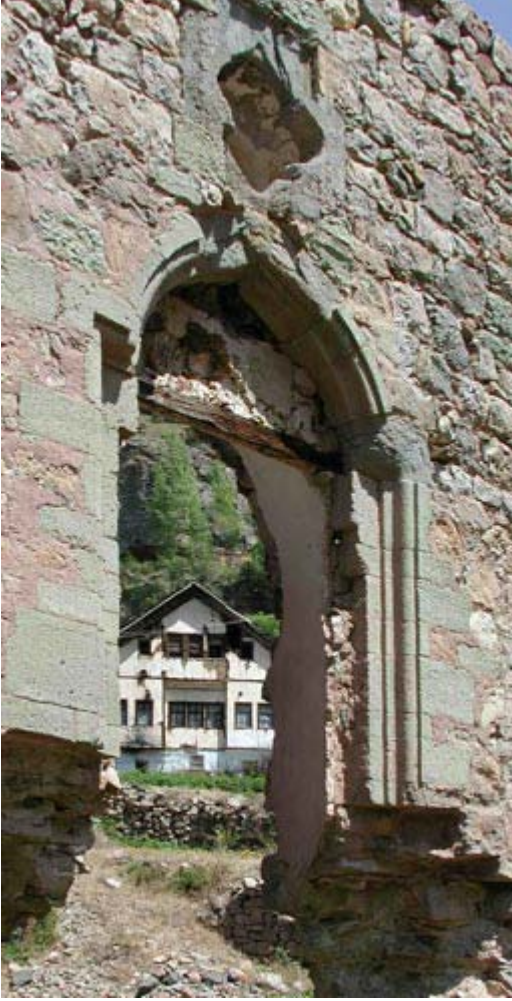
Yerel projelerde istihdam edilmek üzere nitelikli iş gücü sahibi olmak isteyen hedef kitlelerin kurulması planlanan Kent Atölyelerinde, özellikle yerel ustaların (zanaatçı) da katılımları ile uygulamalı eğitim programları kapsamında meslek sahibi olmaları,.

Hedef kitlenin eğitim sürecinden sonra istihdam edilmelerine yönelik ortamlar sağlamak yerel ve ulusal ölçekte kullanılacak bir Çapraz İşgücü Transferi (ÇİT) Portföyünün ve veri tabanının oluşturulması,

olarak belirtilmiştir.

Ayrıca, başvuruda uzun ve kısa dönemli hedeflerde net olarak ortaya konulmuştur.

- Anadolu'da, günümüze kadar ayakta kalma mücadelesi veren geleneksel yapı stokunun sağlıklı olarak yaşatılması için özellikle geleneksel yapı tekniklerinin, hedef gruplara öğretilmesi ve ülke genelinde kullanılabilir bir iş potansiyeli yaratılması,
- Uygulamalı geleneksel yapı tekniklerinin yaşatılması ve istihdam yaratılmasının yanı sıra kentsel koruma bilincinin yerel ve ulusal ölçekte yaygınlaştırılması,
- Kent Atölyeleri ortamında eğitilen hedef grupların, usta-çırak ilişkisi çerçevesinde, kentler ve bölgeler arası yapı teknik ve deneyiminin transfer edilebileceği bir sistemin içinde yer almalarının sağlanması,
- Ulusal ve uluslararası ölçekte kentsel koruma amaçlı restorasyon, proje geliştirme deneyimlerinin aktarılacağı ortamların yaratılması,
- Yerel ve bölgesel işgücü ihtiyaçlarının karşılanması,
- Gümüşhanede işsizliğin azaltılması ve nitelikli işgücü sağlanması,
- Kent Atölyelerinin kurulması,
- Kentsel Koruma amaçlı inşaat sektöründe, restorasyon, taş, ahşap, demir vb gibi geleneksel yapı tekniklerinin uygulandığı ve istihdamı yönelik uygulamalı bir eğitim programının gerçekleştirilmesi,
- Eğitim programından başarı ile çıkan hedef grupların, başta Süleymaniye Mahalle Yenileme Projesi (SMYP) olmak üzere kamu ve özel sektör tarafından gerçekleştirilen projelerde öncelikle istihdam edilmelerinin sağlanması,
- Yerel ve bölgesel ölçekte, hedef grupların ve yatırımcıların yaralanacakları bir Çapraz İşgücü Transferi (ÇİT) Portföyünün-veri tabanının yaratılması,

Program kapsamında hedef kitleye yönelik aşağıdaki konular ele alınacaktır.

- Hedef kitlelerden 105 adet yararlanıcının Kent Atölyelerinde verilecek kurslara katılması; kalfa-usta ve teknik eleman yetiştirme konusunda beceri ve uygulamalı olarak yeteneklerinin artırılmaları,
- Bunlardan, yaklaşık % 70inin, proje süresince edindikleri yeni becerilerden dolayı iş bulmaları,
- Kent Atölyesinin kurulması ve 10 ay faaliyette tutulması, atölyelerin, bu projenin bitiminden de sonra ortakların desteği ve potansiyel projelerin yaratacağı işgücü talebi ile çalışmalarını sürdürmesi,
- Yerel ölçekte, yatırımcılar ve ortaklar için önemli bir ÇİT Portföyü ile veri tabanının oluşturulması, Yerel işgücünün, bölgesel ve ulusal ölçekte transfer edilebileceği ortamın yaratılması,
- ÇİT Portföyü ve veri tabanının internet erişimine açılması,
- Yararlanıcıların, koruma bilinci eğitimi ile tarihsel mirasa sahip çıkmalarının sağlanması,

Proje faaliyetleri kapsamında, 8 ayda, toplam 105 kişiye;

- Ağaç Oymacılığı, Mobilya ve Doğramacılık Meslek Dalı Eğitimi, (Ağaç İşleri)
- Taş Duvar Meslek Dalı Eğitimi, (Taş İşleri)
- Metal İşleme Teknikleri ve Kaynakçılık, İnşaat Demirciliği Eğitimi, (Demir İşleri)
- Boya ve Yüze Hazırlama, Döşeme Duvar Kaplamacılığı Meslek Daları Eğitimi, (Bakım-Onarım İşleri),

konularında temel beceri ve uygulamalı eğitim verilecektir. Eğitim, temel beceri dersleri teori ve uygulamalı olarak uzman eğiticiler ve usta zanaatkarlar tarafından verilecektir.

Proje kapsamında eğitimini başarı ile tamamlayıp, sertifika almaya hak kazananların, istihdam edilmek üzere GSPOİği tarafından geliştirilen Süleymaniye Mahalle Yenileme Projesinde istihdam edilmelerinin sağlanmasıdır.

Ayrıca, sertifikalı işgücünün Çapraz İşgücü Portföyü içinde yer almaları onların gelecekte başka iş imkanları bulmalarına olanak sağlayacaktır.

Gaziantep Buluşması Değerlendirmesi - Zafer Okuducu

Tarihi Kentler Birliği Gaziantep Buluşmasının kentimizde gerçekleşmesinden duyduğum mutluluk ve onuru öncelikle belirtmek isterim. 3-5 Aralık 2004 tarihinde Gaziantep'te yapılan Tarihi Kentler Birliği toplantısının son derece geniş katılımlı olması, görüşülen konular ve alınan kararlar açısından da baktığımızda verimli bir toplantı olduğu görüşündeyim.

Her karışı tarihi mirasla dolu medeniyetlerin beşiği Anadolu gibi Gaziantep'te 5600 yıllık geçmişinin vermiş olduğu tarihi ve kültürel zenginliklerle dolu bir kent.

Gaziantep'in Tarihi Kentler Birliğine üyeliğinin gecikmesi bizleri üzse de, kentimizde yapılan toplantı sonrası olumlu gelişmelerin hızla uygulamaya dönmesini oldukça önemli ve sevindirici gelişmeler olarak değerlendirmekteyiz.

Gaziantep Valiliğinin, Şahinbey Kaymakamlığı, Büyükşehir Belediyesi, Mimarlar Odası ve diğer kurumlarla hazırladığı kültür envanteri çalışmalarının baskı sürecine hızla hale gelmesi, Büyükşehir Belediyesinin tarihi ve kültürel doku için yapmış olduğu çalışmaların uygulamaya dönmesi birkaç Antep Evini satın alarak yapmış olduğu öncülüğünün ötesinde Gaziantep'te çok önemli bir yapı olan Bayazlar Konağını satın alması Gaziantep'te tarihi dokunun yoğun olarak yer aldığı Şahinbey İlçe Belediyesinin bu konuya verdiği önem ve katkı, Ticaret Odası ve Sanayi Odası yönetimlerinin bu konudaki olumlu görüşlerinin yanında diğer sivil toplum örgütlerinin bu konudaki görüşleri hatta şahısların bizleri ve Mimarlar Odası Gaziantep Şubesini arayarak bu konuda nasıl katkı koyabileceklerini sormaları olumlu gelişmeler olarak düşünmekte, geç kalmışlığımızı bundan sonraki ortak çalışmalarla hızla kapatacağımıza inanmaktayım.

İpekyolu Kültürü Üzerine - Metin Sözen

İpekyolu Anadolu'da Gündem Oluşturuyor...

Tüm yaşamım boyunca geliştirdiğim düşüncelerimi yaşamımın elli yılı sonrasında, hızla yeniden gözden geçirmek durumunda kalacağım aklıma gelmezdi. Gerçekten ülkemizde yirminci yüzyılın başlarından beri okur-yazarların biraz zorlama gibi gözükken ikiye bölünmüşlüğü, değişik yoğunluk ve düzeyde bugüne kadar etkisini sürdürdüğü dikkate alınrsa, Türkiye'de "**soğukkanlı ve tutarlı bir yol izlemenin güçlüğü**" ister istemez gündeme gelir. Hemen hemen yirminci yüzyılı dolduran bu tartışmaların iki yüzünde, tutarlı açıklamaların zorlukları da aynı biçimde korunarak günümüze gelmiş bulunuyor. Karşılıklı suçlamalar ve çekişmelerle geçen, siyasal-kültürel boyutları olan bu ortam içinde sürekli doğruları yakalamanın çoğu kez güçlükler yarattığını artık açıklıkla söylemek gerekiyor.

Bu açıklamalarla gelmek istediğimiz nokta, kültürel ortamını oluşturma sürecinde Türkiye'nin, çoğu kez doğal-tarihsel verileri, günün "**egemen görüşlerinden arındırarak**" yargılama ve değerlendirme ortamına ulaştırılamamasıdır. Bugün kullandığımız sınırlar içindeki kültürel varlıklarımızı etkileyen- oluşturan girdilerin ağırlık ve ölçülerini hep tek yönlü değerlendirme durumunda kalmamız, uzun yıllar geçerli olabilecek sağlıklı bir zeminin varlığını geciktirmiş bulunmaktadır.

Oysa bırakınız Anadolu'nun derinlikli uzun geçmişini, bizlerin bu topraklarda yoğun yaşamaya başladığımız XI. yüzyıl ve sonrasındaki ilişkiler ve etkiler ağını bile, çok yönlü yargılama ve değerlendirme şansını yaşatmadığımız her alanda açıkça gözükmektedir. Doğuya ve Batıya "**tek yönlü bakışımız**", Anadolu'nun oluşturduğu yeni kültürün yargılanmasını bir yönüyle eksik değerlendirmemize neden olmaktadır.

Son yıllarda hızla dağılan, dağıldığı oranda yeniden düzenlenmesi gereken dünyamızda, bizlerin bir türlü açıklığa kavuşturamadığımız kültürel kimliğimizin egemen özellikleri, artık en büyük dayanak olarak önümüzde durmaktadır. Bir yanı sıra tarihin her döneminde yeni oluşumların kaynağı olan Anadolu'da çeşitlilik içindeki bütünlüğün temel nedenlerini yakalamak, öte yandan bu çeşitlilik ve bütünlüğün kaynaklarını sağlıklı belirlemek, gecikmiş de olsak "hepimizin temel görevi" olarak gözükmektedir.

Kültür tarihi, mimarlık tarihi açısından Anadolu'daki XI. yüzyıl ve sonrası gelişmeler adım adım izlendiğinde, bir yönüyle Anadolu'nun özel konumu gereği "**devingen bir ortamın oluşmasındaki**" büyük etmen hemen varlığını duyurur. Burada ikinci bir önemli nokta da, Doğudan getirilen değerlerin bu büyük potada nasıl biçim aldığıdır.

Bugün bu yönde yazdığımız, araştırma gündemimizden çıkmayan konuların, dağılan ve yeniden oluşan dünyamızda birdenbire güncellik kazanması, başta belirttiğimiz gibi, bizi yeniden düşünmeye ister istemez yöneltiyor.

1992 yılı içinde Türkmenistan ve Özbekistana yaptığım gezileri, hep bu tür düşünceleri tartışarak geçirdim. Aşkabad, Merv, Köhne Ürgenç, Semerkant, Buhara, Khiva gibi kentlerde yaptığım inceleme ve tartışmalarda, yüzyıllardır Doğudan Batıya, Batıdan Doğuya akan değerlerin yalnız ticaret ağırlıklı değil, onun çok ötesinde "**kültür ağırlıklı**" olduğunu bir kez daha tüm açıklığıyla gördüm. Kamplaşan ve kapanan coğrafyalar nedeniyle yakın kültürel ilişkileri bile uzun zaman dilimi içinde nasıl kestiğimizi, sağlıklı sonuçlar için düşüncelerimizi ertelediğimizi bir kez daha anımsadım.

Özellikle G. A. Pugaçenkova, G. A. Rampel gibi araştırmacıların, Türkmenistan, Özbekistan ve diğer ülkelerin topraklarında kalan, bizlerin İslam öncesi ve İslam kültürü içinde ürettiğimiz ürünlerin kaynakları, gelişme ortamı ve sonuçları konusundaki yargılarının önemi, bugün daha açık ortaya çıkmaktadır. Artık Anadolu, ağırlıklı geçmişle böylesi geniş coğrafya içinde önemli bir olgu. Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu ve Harzemşahlar dönemlerinde geliştirilenler ise, birikimlerin bir başka boyutunu sergilemektedir. Yapılardaki tasarım anlayışına, malzemenin seçimine ve kullanılmasına, bunların zamanın içindeki evrimine bakıldığında, kaynakla Anadoludaki gelişmeler arasında sıkı bir ilişkinin bağlantıları, güçlü bir sürecin varlığı hemen kendini gösterir.

Görmeden yayınlardan değerlendirdiğim kentlerdeki örnekleri yerinde incelediğimde, "**ilişkilerin gücü kadar zaman içindeki yayılışı da**" dikkat çekiciydi. Anadolu Selçukluları Döneminin tüm yenilik arayışlarının özünde, bir bakıma bağımsızlıklarına kavuşan ülkelerin topraklarındaki erken dönem yapılarının izleri vardır. Bu açık biçimde tasarım anlayışından, malzemenin seçimine kadar uzanmaktadır. Kuşkusuz yapılarda bezemenin biçimi ve ağırlığı da, benzerliklerin güçlü olarak kendini duyurmasına neden olmaktadır.

Bunda hiç kuşkusuz, kentsel dokunun oluşma sürecinde belirgin olarak ortaya çıkan bazı temel özelliklerin de payı vardır. Semerkant ve Buharada anıtsal yapıların çevrelerinin açılmasıyla nasıl onarılması güç sorunlar ortaya çıkıyorsa, benzer durum Anadolu için de söz konusudur. Bu durumun tersini Khivada açık biçimde yaşadık. Organik bir gelişme gösteren bu kent, böylesi eylemlere uğramadığı için, herkesin üzerindeki etkisi çok daha olumlu oldu. İstanbul ve öteki kentlerimizdeki iyi düşünülmeden yapılan "**kentsel dokuyu yırtan tasarım ve uygulamaların**" yanlışlığını herkes yeniden anımsadı.

Özellikle XVI. yüzyıl Osmanlı mimarlık ortamındaki gelişmelere karşılık, burada karşılaştığımız, tümüyle çinilerle kaplı büyük boyutlu yapılar arasında, değişik açılardan önemli ayrımlar da ortaya çıkmaktadır. Osmanlı dönemi yapılarında çok yönlü arayış ve yeniliklere burada rastlamak güçleşmektedir. Önemli orandaki benzerliklere rağmen varılan nokta, Osmanlı mimarlığı açısından büyük bir aşamadır. Timurlu dönemi bile, eski geleneksel biçimlerin boyutlarının büyütülmesi, bezemelerinin zenginleştirilmesi noktasında kalmakta, "**geleceğe dönük yeni ipuçları**" vermemektedir. Tüm yapıların zaman içindeki gelişmesini, İpekyolu boyunca uzanan coğrafyaların birbiriyle ilişkilerinin sağlıklı ölçülmesini istiyorsak, artık iki yönlü yoğun araştırma ve yayınlara yer vermemizin gerekliliğini sürekli gündemde tutmamız gerekiyor. Çok yönlü ilişkilerimiz açısından bu kaçınılmaz temel bir noktadır.

Dünün İpekyolu üzerinde oluşan kültürü zaman akışı, keşiştiği kültürlerle ilişkisi, günümüze akıp gelen değerleriyle birlikte yeniden ayrıntılı ele almamız, siyasal açıdan da büyük önem taşımaktadır. Türkiye, yeni yöntem ve kavramlarla geçmiş gelecek bağlamında sağlıklı ve ileriye dönük ipuçları, eylem planları oluşturabilirse, "**kendimizi tanımamız ve yargılamamız da**" kolaylaşmış olur. Bunu somut ve inandırıcı kılmamızın bir yolu da, şehircilik ve mimarlık ortamının çok yönlü araştırma ve uygulamalara dayalı bilinmesinden geçmektedir. Geçmişteki sınırlı bakış açılarının değişmesi, bu ortamı daha kavranabilir kılacaktır.

Özellikle yirmibirinci yüzyılın ilk yıllarında, birbirini izleyen toplantılarda, ortaçağın anıtsal yapılarına işlev verme çabalarında, bu büyük coğrafyamızı "**yeniden anımsama**", değişik koşullar altında günümüze ulaşmış örneklerden kalkarak yeni düşünceleri tartışma ortamına taşıma, farklı gündem oluşturmaya olanak sağlamaktadır.

Yıllar önce Tokatta "**Selçuklulardan Günümüze Uzanan Uzun Yol**" başlığı altında ÇEKÜL Vakfının başlattığı bilimsel çalışmalar, Tarih Kentler Birliğinin Kayseri Buluşmasında "**İpekyolu Kültür Yolu**" adı altında çok yönlü, "**uygulamaya dönük sonuçlara**" ulaştı. Kültür ve Turizm Bakanlığının geçmişteki girişimleri dikkate alarak, bu yolda düzenlediği toplantıda ise, kültürel turizm boyutu gündeme getirildi.

2005 yılında bu girişimlerin ışığında Kayseri-Sivas-Tokat valilikleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile "**ortak bir program çerçevesinde**" Kayseride Sultan Han ve Karatay Han; Sivasda Alaca Han; Tokatta Mahperi Hatun Kervansarayını özgün kimliğine ulaştırmak için ilk adımları attılar.

Dileriz, İpekyolu ticaretin içinden geçtiği bir Kültüryoluna yeniden dönüşürse, büyük coğrafyamız **"gecikmiş de olsak"** anımsanmış, yeni yaklaşımlarla geleceğe güçlü akmiş olacak...

Tarihi Kentler Birliği Gaziantep'teydi - Oktay Ekinci

Kültürel mirasın korunmasında yerel yönetimleri harekete geçiren Tarihi Kentler Birliğinin (TKB) 4-5 Aralık 2004 günlerindeki "Gaziantep Buluşması" bu sözlerle açıldı. Birlik Başkanı ve Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Özhaseki, aynı sözünden ne demek istediğini de özetle şöyle açıklıyordu;

"Çünkü, geçmişte üretilenler geleceğin tasarlanmasına da ilham verecek; kimliğimizi yaşatarak gelişmemizi sağlayacak... Biz de Kayseride artık bunu rehber alıyoruz; şimdiye kadar kaybettiklerimizin belediyelerde aynı bilincin eksikliğinden kaynaklandığına inanıyoruz..."

Özhasekinin ardından söz alanlar da bu değerlendirmeye katıldılar. Gaziantepin tarihsel kent merkezindeki Şahinbey Belediye Başkanı Ömer Can, özellikle Avrupa kentlerinde geçmişin nasıl korunduğunu her gördüğünde utancından ezildiğini söyleyerek dedi ki;

"Bizde de bu hassasiyet olsaydı, kentlerimiz çok daha güzel eski dokularıyla dünyanın hayranlığını kazanırdı..."

Buluşmanın ev sahibi, Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Asım Güzelbey ise aynı pişmanlığı şöyle dile getiriyordu;

"Kurtuluş Savaşımızda ülkeyi kurtaran Gaziantep, son yıllarda da ekonomik kurtuluşumuz için savaş veriyor. GAP Bölgesi ekonomisinin % 40'ını sağlayarak 4 organize sanayi bölgesiyle ulusal ihracatın % 10'unu gerçekleştiriyor... Ancak, bu başarıya ne yazık ki tarihini yaşatmayı da ekleyemedi..."

Peki, 120 ülkeye ihracat yapılan, nüfusu 1 milyonu bulan ve 100 bini aşkın işçiyi istihdam eden fabrikalarıyla sermaye birikimi giderek yükselen Gaziantep, bu ekonomik gücünden tarihi kentin yaşatılmasına da neden pay ayırmadı?

Örneğin, Gaziantep Valisi M. Lütfullah Bilgin in belirttiğine göre, kentteki 624 adet tescilli eski eser yapı arasında sivil mimarlık örneklerini oluşturan 528 eski Gaziantep Evinden birçoğu artık yok... Ayakta olanlar arasında ise restore edilenler çok az ve geri kalanlar da ya metruklar ya da çok bakımsız ve harap durumda kullanılıyorlar.

İşte böylesine zor durumdaki mirasın, onca ekonomik gelişmeye rağmen neden hâlâ kurtarılmadığı nı da toplantıya katılan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdüllatif Şener şöyle yorumluyordu:

"Benim çocukluğum Sivastaki Selçuklu eserlerinin bulunduğu İstasyon Caddesinde geçti. Tarihin içinde oynayıp büyüdüğüm için bu eserlere karşı bağlılığım süregelmiştir. Şimdi eski dokular yok olunca, yeni kuşaklar geçmişini bilmeden yetişiyorlar ve önemini de kavrayamıyorlar. Tarihi çevreyi, bu bilinci yeniden elde etmek için de korumalıyız..."

Önce ulusal kaynak

TKBnin bu değerlendirmelerle başlayan Gaziantep Buluşmasındaki ana tema "Tarihi Miras İçin Avrupa Fonlarından Yararlanma" olarak belirlenmişti. Mehmet Özhasekinin aynı başlıkla yönettiği paneldeki konuşmacılar ise yıllardır dış kredilerin kullanılmasını yöneten deneyimli bürokratlardı.

Kültürel zenginliklerin yaşatılmasında, en değerli katkıyı hiç kuşkusuz öncelikle ulusal kaynaklar sağlıyor. Çünkü, hem yerel sahiplenme ve duyarlılık yükseliyor hem de eldeki tüm kaynaklar için önceliklerin belirlenmesinde kimlikli gelişmeye verilmesi gereken değer yaygınlaşıyor...

Avrupa fonlarının kullanımındaki temel ilke de öncelikle işte bu anlayışa dayanarak ulusal katkı koşulunu öne çıkarıyor. Yani, kendi mirasına kendi olanaklarıyla da sahip çıkma çabası ve kararlılığı içinde olmayanlara yardım etmek yok...

Böylesi bir ilkenin, aslında ulusal onur olarak da önemli olduğunu belirten uzman konuşmacılar, tarihsel mirası korumak için Avrupa fonlarından yararlanma konusundaki diğer bir önemli koşulun da proje üretebilmek olduğunu belirttiler.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Avrupa Birliğini İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanı Mehmet Çırak, dünyadaki değişik uluslararası yardım fonlarında toplam 2 trilyon USD kaynak bulunduğunu ve bunların sadece "doğru üretilmiş, gerçekçi ve ikna edici proje" beklediklerini söyleyerek şundan yakındı: "Bizde ise durmadan toplantılar yapılıyor, ancak proje hazırlanmıyor. Tüm zamanlarımızı hep ve sürekli konuşmaya ayırıyoruz, uygulamaya değil..."

Paneldeki diğer uzman konuşmacı Gökhan Mentuş de "GAP Kültürel Miras Geliştirme Projesi"ni yönetirken yaşadıkları deneyimlere bağlı olarak benzer bir yakınamayı şöyle dile getirdi: ABden yardım talep etmek için gerekli proje hazırlama teknikleri için kurslar bile düzenlemeye başladık. Ancak, hala yeterli üretim yok...

Bu değerlendirmelerde yeniden anımsatılan bir gerçek de AB fonlarında aslında "Türkiyenin de katkısı" olduğuydu. Yani, yardım beklenen kaynaklar, ülkemizin de ödediği paylardan oluşuyor. Ne var ki "işyerine laf üretme"yi hala çok sevdiğimiz için kendi paramızın da başka ülkelerdeki kültürel mirasın kurtarılmasına yaramasını yıllardır seyrediyoruz. Örneğin, bizim gibi aday ülke olan komşumuz Bulgaristan bile tarihi kentlerindeki hemen tüm yaşatma projelerini artık hep AB fonlarıyla gerçekleştiriyor; tabii ulusal katkılarını da sürdürerek...

Tantan da katıldı

TKBnin Gaziantep Buluşması, Prof. Dr. Metin Sözen in yönettiği ve "Yerel Kültürümüzün Evrenselleşmesi" temasıyla gerçekleşen "Belediye Başkanları Forumu" ile devam etti.

Buluşmanın aynı zamanda "onur konuğu" olan, TKBnin kuruluşundaki destekleri unutulamayan, eski İçişleri Bakanı Sadettin Tantan da forumda bir konuşma yaparak dedi ki;

Ben hem belediye başkanlığı, hem bakanlık yaptım. Fatihte belediye olarak tarihe önce biz sahip çıkmayıydık, ne hükümet destek verirdi ne de ABden para alınabilirdi...

ÇEKÜL Başkan vekili Mithat Kırayoğlunun konuyla ilgili genel sunuşunu izleyen konuşmalarda ise hemen tüm belediye başkanları da "tarihin kurtarılması için yerel çabaların başladığını, ancak devletin daha etkin desteklemesi gerektiğini" vurguladılar; ancak bu desteğin sadece parasal anlamda değil, daha da temelde genel imar, kent, çevre ve yatırım politikalarında da gösterilmesi gerektiği maalesef yeterince dile getirilmedi.

Nitekim ertesi gün, örneğin herkes Zeugmayı gezmeye giderken hükümetin "SİT alanlarında arazi tahsis edilen otellere aynı arazileri satma" genelgesi belediyelere de ulaşıyor; böylece kültürel ve doğal mirası koruma yerine pazarlama politikasında daha da geri bir uygulamanın önu açılıyordu...

Oktay Ekinci, Cumhuriyet
16 Aralık 2004

TKB Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması

Bu yıl dördüncüsü gerçekleştirilen **Tarihi Kentler Birliği Tarihi Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışmasının** ödülleri **Kadıköy Belediyesinde 15 Şubat 2005** tarihinde yapılan törenle dağıtıldı.

Avniye Tansuğun sunduğu tören saat açılış konuşmalarıyla başladı.

Selami ztrk-Kadıköy Belediye Başkanı

Tarihi Kentler Birliği Tarihi Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını zendirme Yarışmasının Kadıköyde yapılmasından büyük onur ve memnuniyet duyuyorum. Kadıköy Belediyesinin yaklaşık bir yıl önce TKBye ye oldu. TKBye ye olan belediyeler tarihi ve kültürel miras konularında kendileri için son derece önemli paylar çıkartmayı bildiler. TKB yeleri tarihi değerlere bilinçli bir perspektiften bakmaya çalışıyorlar. Bu kapsamda, Kadıköyde, Tarihi Kadıköy arşısı Canlandırma Projesine büyük önem veriyoruz. Ayrıca 300 aşkın taş evin bulunduğu Yeldeğirmeni Bölgesini eski değerlerine göre planlamasını yapmaya başladık.

Prof. Dr. Zekai Görgülü-Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi:

TKBnin sinerjisinin ve üretiminin öncelikli kaynağı olan paylaşma ortamı ve bu büyük coşku için Danışma Kurulu adına teşekkür ediyorum. TKB, biraz önce Avniye Tansuğın biraz evvel hitap ettiği şekliyle, akrabaları ya da kültür varlıkları dostları adına kamu-yerel-sivil-özel birlikteliği içerisinde, ortak aklı egemen kılmak, kentli olmak, uygar olmak ve uygarlığımızı ortaya çıkarmak adına olumlu sonuçlara doğru ilerliyor. Tarihi Kentler Birliği Tarihi Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması bu hedeflere yönelik adımların ürünüdür ve giderek ulusal anlamda, kendini kanıtlama adına da, övgüye değer bir yere taşındığını görüyoruz.

Bu yıl dördüncüsü yapılan yarışmada, duyarlılık adına, derinlik ve ciddiyet adına müthiş bir çizgi yakalandığını belirtmek isterim. Danışma Kurulu olarak bu çalışmalarını değerlendirirken coşku duyduk, keyiflendik, bir yandan da yönetmelik gereği, yaptığımız değerlendirme sürecinde çok zorlandık. Çünkü her biri övgüye değer bir projeler arasında bazı derecelendirmeler yapmak zorundaydık.

Mehmet Özhaseki-Tarihi Kentler Birliği Başkanı, Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı:

Onurlu ve kişilikli bir hayat süreceksak, tarihi ve doğal mirasımıza sahip çıkmamız gerektir. Bununla da yetinmeyip, gelecek nesillere bunların sağlıklı bir şekilde aktarılmasını da görev edinmeliyiz. Tarihi Kentler Birliğine yerel yönetim açısından baktığımızda, adeta bir milat olduğu görüyoruz. Bazı belediyeler altyapı oluşturmak, yol-su hizmeti vermek için imar adına tarihi eserlerimizi tahrip ediyor. Bazıları da onları yaşatmak için sevdalı bir şekilde gönüllü olduklarını TKB buluşmalarında dile getiriyorlar.

Tarihi Kentler Birliği olarak 158 kişi bir araya geldiğinde amacın tek olduğunu aynı yolda ilerlendiğini, gerçekten güzel bir aile olduğumuzu hissediyoruz. Bu yıl itibari ile bilinç düzeyinin yükseldiğini ve yeni adımların atıldığını hep beraber görüyoruz. TKB olarak bu yıl belediyelerin tarihi ve kültürel miras alanında yapacakları restorasyon projelerinin projelendirme masraflarını üstleneceğimizi duyurmak istiyorum. 2005 yılı sonuna kadar en az 200 eseri projelendirmeyi düşünüyoruz. Eğer Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Erkan Mumcu burada bizimle olsaydı, ondan bir istekte bulunacaktım. Bu projelerin uygulamalarının yapılabilmesi için kendisinin yardımlarını isteyecektim.

Muammer Güler-İstanbul Valisi:

Tarihi mirası koruma konseptiyle yola çıkan Tarihi Kentler Birliğinin bugün 5 yılını tamamladığını ve kurumsallaşma sürecine geçtiğini görüyoruz. Önümüzdeki yıllarda İstanbulda müze-kent çalışmalarıyla bu yarışmaya başvurmasını ümit ediyorum.

Herkese korumak ile saklamak arasındaki farkı öğretmek gerekiyor. Bu çok önemli bir ayırım. Esas temanın korumak olduğunu, o tarihi eseri yaşatacak sistemi, bütçeyi bulmalıyız. 2000 yılında Zeugmada çalışmalar sürerken birçok kuralı alt üst etmemize rağmen para bulamama kaygısı yaşadık. O kötü zamanlarda beni en çok destekleyen kişi Metin Sözen'di.

Herkese, özellikle Metin Sözene teşekkür ederek konuşmamı bitirmek istiyorum.

Açılış konuşmalarının ardından, TKB Danışma Kurulu üyesi Prof. Dr. Zekai Görgülü ödül alan belediyeleri açıkladı. Bir sonraki sayımızda yarışmaya katılan belediyelerin projelerini ayrıntılı bir şekilde tanıtacağımız için bu yazıda sadece jürinin yarışmayla ilgili gerekçeli kararını yayımlıyoruz.

[Jürinin yarışmayla ilgili gerekçeli kararı](#)

Tarihi Kentler Birliği Neyi Başardı? - Prof.Dr. Zekai Görgülü

Tarihsel mirasımızı sosyal yaşama katabilme, bir diğer deyişle; kültürel varlık ile değerlerimizin korunarak kimliğin yitirilmemesi ve geleceğe aktarılması adına yaşanan olumsuzlukları ilkesizlikten yetersizliğe oradan plansızlığa kadar biliyor ve özellikle kentlerimizde yaşıyoruz. Öyleyse çözüm, bu olumsuzluklara neden olan mevcut dizge ile işleyişi; daha bilimsel, daha akılcı, daha çağdaş (güncel), daha uygar dolayısıyla daha anlamlı, kabul edilebilir, derinliği olan bir içeriğe ve kapsama taşımaktan geçiyor. Ancak "sorun" ve "çözüm" açısından bu bilinen özet saptamaların kabul görmesine karşın, çözümdeki temel vazgeçilmezlerin kültür varlıklarının korunması adına uygulama alanı bulamaması ülkemiz için aşılması gereken bir "uygarlık" ve "aydınlanma" sorunu durumundadır. "Sorun"un nasıl giderileceği "soru"su ise; bilgilenmeyi, bilgilendirmeyi ve giderek bilinçlenme ile bilinçlendirmeyi öne çıkaran bir katılım-paylaşım-anlaşım-hoşgörü, yani "birliktelik" süreci içindeki tartışma ortamlarında yanıt bulacaktır. Tarihi Kentler Birliği (TKB) kısacık geçmişi içinde, işte bu çağdaş, özgün ortamı yasal tabanı ile sağlamış olmasının yanında, inanılmaz bir coşku, heyecan ve hız ile yaşama aktarmış, yarattığı sinerji koşutunda "uygar olma" ile "yerel"in ilişkisini somut örnekler bağlamında anlatmış ve toplumsal dayanışma sonucu ortaya çıkan ürünlerin-üretimin "bir yerler"den icazet beklemeden de olabileceğini kanıtlamıştır.

Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında tek yapı ya da doku ölçeğinde verilecek örnekler koruma bilincinin oluşmasında ve onlara sahip çıkma adına her zaman önemli bir ateşleyicidir. Özellikle bizde ve benzer ülkelerde. Bu bağlamda süreçte etken olan iki aktörün, yani; koruma kurulu (karar verici) ile belediyenin (uygulayıcı) "koruma"ya ilişkin çelişen-çatışan değil, sürekli vurgulandığı gibi bilgilendiren, tartışan, paylaşan yani olabildiğince statükodan arınmış bir rol üstlenir olmaları gerekmektedir. Yıllarca koruma, dolayısıyla uygar olma adına savunduğumuz "kamu"nun önderliği ve yönlendiriciliği yerel yönetimler (belediyeler ile valilikler) ölçeğinde ancak böyle somutlaşacak, özendirici olacak ve giderek ülke genelinde yoğunlaşabilecektir. Kamuoyunda biraz da haklı bir biçimde yaygın olan "taşınmaz kültür ve doğa varlıklarımızı belediyeler korumuyor, bu değerlerimizi dolayısıyla geçmişimizi ona saygısız belediyeler ile geleceğe taşıyamayız, her şeyi bozuyorlar" yargısını ve biraz da bu yargıyı haklı çıkaran uygulamalar, öncelikle "akıl" ve "bilim"e dayalı değindiğim ortaklıkları zayıflatan başat

nedenlerden biridir. Ancak sevindiricidir ki, gelinen aşama bu yargıyı ya da saptamayı artık tartışılır kılmaktadır. En azından genelleme yapmamak gereği vardır. Çünkü Tarihi Kentler Birliğine üye belediyelerin yaklaşık %40'ı son iki yıl gibi kısa bir süre içinde "koruma"ya ilişkin somut ve savunulur örnekler vermeye başlamışlardır. Koşutunda birbirini daha iyi anlıyor olmanın getirdiği sağlıklı kurumsal ilişkilerin doğal olarak öncelikle koruma kurulları ile kuruluyor olması yine Tarihi Kentler Birliği, ama özellikle kültür ve doğa varlıklarının korunması adına ülkemiz açısından ciddi bir adım ve kazanımdır. Bir diğer deyişle; "çivi çaktırmayan" ve "korumayan" kurumların çatışmasının yarattığı olumsuzlukların, "bütüncül ve ortaklaşa koruma gerçekleştiği sürece çivi çakılır" ilkesi doğrultusunda geride bırakılıp, paylaşma ve karar birlikteliklerinin, birbirini anlayan duruşların egemen olduğu ve dolayısıyla bu "tarih" ülkesinin olağanüstü gereksinme duyduğu ve eylemli niteliği öne çıkan bir yeni sürecin başlangıcını anlatmaktadır.

Dünya görüşünüzün, siyasi düşüncelerinizin ve partinizin farklı olması; kentsel mirasınızı ve kimliğinizi korumanıza, onu ulusal ve uluslararası boyuta taşımanıza, sosyal yaşama katarak halkınızla paylaşmanıza, bu kapsamda bilgi alış verişinde olmanıza, dolayısıyla sivil toplum örgütlerinin yanısıra toplum temelli organizasyonların da oluşumuna katkı sağlamanıza, giderek korumaya, planlamaya, imara, rant ve bunlarla ilgili "mevzuat"a insan odaklı bakmaya, bu hedefler uğruna siyasi iktidarları uyarmaya, onlara yeni rollerini anlatmaya engel değildir. Taşınmaz kültür ve doğa varlıklarının kimlik verdiği yerleşmelerimizin belediyelerinin, belediye başkanlarının hem böylesine çağdaş bir anlayışın, hem de bağlamında özetle açıkladığım kurumsal ilişkilerin yeni içeriği ve anlamı etrafında birleşip örgütlenmeleri ülkemiz için "yeni ve ilk" olmasının ötesinde "geleceğimizin umudu ve tarihidir". Belediyelerimiz ve başkanları Tarihi Kentler Birliğine -üyeyi olsun veya olmasın- artık sergilemeleri gereken kimlik ile özgörevleri açısından sahip çıkmak, yanısıra üyesi oldukları diğer Belediye Birliklerini de benzer bir anlayışa taşımak zorundadırlar. Uygarlık, bilim ve "akıl"ın gereği bu çok başarılı işbirliği, dayanışma ve eylem ortamı tüm paydaşları tarafından "korunmak" ve "koruma" için sürdürülmek durumundadır.

Belediyelerin yoğun gündem aldığı şu günlerde bir "özel" ve "özgün" birlikteliği, "o"nu diğerlerinden farklı kılan bazı temel ilke ve başarıları ile bu kısa yazıda sizlerle paylaşmak istedim. Tarihi Kentler Birliğinin oluşması için emeği geçen herkesin eline, aklına sağlık. Teşekkürlerimiz onlar için her zaman yetersiz kalacaktır.

Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınma - Ali Akdamar

Assos - İspanya Karşılaştırması

Assos Vakfı, Çanakkale Ayvacı ilçesi dahilinde etkinlik gösteren bir kültür ve sanat vakfıdır. Ancak sürdürülebilir bir yerel kalkınma olmadan kültür ve sanat eylemlerini tek başına gerçekleştirmek olası değildir. Bu bakış açısıyla sürdürülebilir kalkınma projeleri de üretmekteyiz.

Behramkale (Assos) köyüne 15 km uzaklıkta bulunan Bademli köyü eski okulu onarılarak bir merkez haline dönüştürülmekte ve burada köy atölyeleri yaşama geçirilmektedir. Bölgenin coğrafi ve iklim yapısı, köylünün üretim alanlarını kısıtlamıştır. Kısmen zeytinçilik ve hayvancılık yapılan bölgede, bu üretimler de geliştirilememiştir. İleriye dönük olarak, turizmin, ekonomiyi kurtarıcı bir olgu olarak görünmesinde karşın alt ve üst yapı yatırımlarının yetersizliğine, kısa mevsim gerçeğini de eklemek gerekir. Durum böyle olunca yeni üretim alanlarının açılması fikri doğmuştur. Vakfımız kendi amaçlarıyla da örtüşen arayışlar içerisine girmiş ve el sanatları atölyelerini yaşama geçirmeyi planlamıştır. Füzyon cam işleme, boncuk, çömlek ve diğer el becerilerinin toplamından oluşan bir atölye oluşumu gerçekleştirilmiştir.

Bu projemizin internet ortamında tanıtımı yapılırken, İspanyadan bir ilişki çağrısı geldi. Kuzey İspanya Asturias eyaletinde faaliyet gösteren Leader (+) girişiminin, Reader grubunun bu çağrısı üzerine İspanyaya gittik.

Leader (+), Avrupa Birliği yapısal fonu tarafından finanse edilen ve yerel aktörlerin uzun vadeli potansiyellerini, kendi bölgeleri için kullanmalarına yardım eden dört girişimden birisidir. Özgün sürdürülebilir kalkınma projelerinin, yüksek kalitede oluşması için uygulamaları teşvik eder. Özellikle ortaklık ve deneyimlerin değişimi için bilgi iletişim ağı üzerine odaklanır.

Bölgesel odaklı, entegre ve katılımcı özellikleriyle Kırsal Kalkınma Politikasında yeni bir anlayışın başlangıcı olan Leader I ve onu kullanıma açmak amacıyla taşıyan Leader II, girişimlerinin uygulama laboratuvarı olarak da Leader (+) oluşmuştur.

Leader (+) üç eylemi desteklemektedir.

1. Entegre bölgesel kalkınma stratejilerini pilot uygulama olarak desteklemek

2. Kırsal bölgeler arasındaki işbirliğini desteklemek
3. Bilgi iletişim ağı oluşturmak.

Programın ölçütlerine göre açık yöntemle seçilmiş yerel eylem grupları, 1. eylemin yaşama geçirilmesini hedeflenmiştir. Bölgenin doğal, kültürel, ekonomik, sosyal ve fiziksel homojenliğini sağlayıcı, yaratıcı kalkınma planlarını kapsar.

Dikkate alınan öncelikli değerler şunlardır:

Doğal ve kültürel kaynakların en iyi kullanım olanakları. Kırsal bölgedeki yaşam kalitesinin geliştirilmesi. Kırsal alandaki ürün ve servislerin daha rekabetçi olabilmeleri için yeni bilgi ve deneyimden doğan gücün ve yeni teknolojilerin kullanılması.

Projelerin gerçekleştirilmesi sürecinde, Avrupa Komisyonu kararınca, ekonomik ve sosyal ortaklar ve kurumlar, en az %50 katılım sağlamak zorundadırlar.

Reader girişimi, 2000 yılından beri Asturias eyaletinde, Yerel Kalkınma Programının lideri olarak görev yapmaktadır.

Asturias, İspanyanın en dağlık ve eski bir maden bölgesidir. Kömür kaynaklarının tükenmesi üzerine görülen işsizlik ve geçim sorunlarının ortadan kaldırılması ve sürdürülebilir bir kalkınma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Yerel yönetimler beşli gruplar halinde örgütlenmişlerdir. Comarca denilen her beşli grubun liderliğini ise bir belediye başkanı üstlenmiştir. Bu liderler de beşli bir üst grup oluşturmuşlar ve böylece piramit tamamlanmıştır.

Ancak sendikalar, sivil toplum kuruluşları, üniversite ve akademiler gibi ortakları olması zorunludur.

Programın çalışması;

Yerel-Eylem,

Bölgesel-Kontrol, destek, koordinasyon,

Ulusal-Kontrol

şeklindedir.

Programın başarısı ise şu koşullara bağlıdır:

- o Öncelikle yerel halkın ikna edilmesi
- o Politikacıların ikna edilmesi
- o İş adamlarının katılımının sağlanması
- o STKların katılımının sağlanması

Bu paydaşlardan birinin eksik kalması, programın başarılmasına neden olacaktır.

Sanırım bu anlamdaki sıkıntılar, dünyanın her yerinde aynı. Bölgesel grup lideri Hugo Alfonso Moran, geçirdiğimiz dört yılın ilk iki yılı kabus gibiydi. 400 grup temsilcisiyle tek tek görüşüp ikna etmek zorunda kaldık. Bu iki yıl boyunca ihtiyaçları belirlemeye çalıştık. Bizim dışımızda üniversite de bu süreci ayrıca yaşadı. Daha sonra uzlaşma toplantılarında sıkıntılar çektik ve üzerinde anlaşamadığımız konuları programa almayı erteledik. Her projeye başladığında yeni fikirler ortaya çıkar. Bu nedenle projelerin zamana ihtiyacı vardır diye yorumladı bu süreci.

Gerçekten de yapılan işler, ihtiyaçları karşılayan, ve kesinlikle kültürel kalkınmaya öncelik veren fikirlerdi. Örneğin maden ocağının olduğu Lena kentinde, eski maden ocağı bir müzeye dönüştürülmüştü. Müze girişindeki mağazalarda kömür parçacıklarından kaska kadar değişik ürünler satılıyordu. Turist, yalnızca buraya gelmesin diye, 8 km ötedeki tren istasyonu da müzeye dönüştürülmüştü ve burada çevredeki Roma öncesi mimariyle yapılmış 4 kilisenin resimleri sergileniyordu. Müze için yollar yapılmıştı ve köye giden yollar, başka şeyleri gösterebilmek üzere düzenlenmişti. Köy evlerinden bazıları lokanta ve konaklama evlerine dönüştürülerek de, katma değer sağlanıyordu.

Bir başka kent olan Acuidero da, yine ev pansiyonculuğu ve sidra birahaneleri ile gelir sağlıyordu. Köyde yöre ürünlerini satan üç dükkan vardı. Lokantaların sayısı ise 10 dan fazla idi. Ancak eski binaların tamamı onarılmış ve yaşama geçirilmişti. Temizlik ise, olmazsa olmaz koşulu. Tanıştığımız tüm yöneticiler halkla iç içe yaşıyorlardı.

Büyük projelerden birisi, sidra (elma) üretim çiftliği idi. Burası bir fidanlıktan biraz farklı çalışıyordu. Bölgedeki tüm türler, alan araştırmalarıyla tesbit ediliyordu. Genetik analizler yapılıyordu. Yeni alanlara ekiliyor ve türler arasından en verimlileri seçiliyordu. Gençlere eğitim verilerek, organik tarım teknolojileri öğretiliyordu. Seminer ve

atölye çalışması teknikleriyle yapılan bu eğitimlerin yanı sıra, köylüye tek tek anlatılarak da eğitim yapılıyordu. Yetkililerin bize verdiği briefingden, bu proje için 18 ayda 120.000 euro harcandığını öğrendik.

Duruma genel olarak bakıldığında, özel bir buluş ve farklı bir yöntem görünmüyor. Ancak akıllı ve doğru bir projelendirme ile, bunların doğru uygulanışı başarıyı getiriyor.

Bizim, Assosda uygulamaya çalıştığımız proje en az onlarınki kadar yaratıcı. İspanyolların bize verdikleri moral destek de bu yönde idi. Bizim başarıma noktasındaki zorluklarımız, orada gördüklerimizle benzerlikler taşıyor. Ancak bizim yerel yönetimden, kamu yönetiminden, iş dünyasından desteğimiz yok. Yerel halk ise istekli görünüyor. Yaptığımız bir anket sonucunda bölgemizde yeni iş alanlarının açılmasını ister misiniz? sorusuna evet yanıtı verenlerin oranı % 96. Bu konuda verilecek eğitimlere katılmak ister misiniz? sorusuna evet yanıtı verenlerin oranı %83, eğitim aldığınız alanda bir işte çalışmak ister misiniz? sorusuna evet yanıtı verenlerin oranı ise %40. Bu çelişkinin iki kaynağından birisi kuşkusuz bizim ikna edemeyişimiz, ikincisi ise diğer yerel ortakların katılımının sağlanmamış olmasıdır.

Tüm bu olumsuz koşullara rağmen bugün atölyede özel tasarımı defter ve benzeri ürünler üretilmektedir. Diğer yandan evlerde yazma oyası, şalvar, masa örtüsü ve benzeri dikiş ürünleri de yapılmaktadır. Ayrıca yörenin tarım ürünleri olan zeytin, zeytinyağı ve zeytinyağı sabunu gibi gıda ürünleri de satışa sunulmaktadır, üreticiden tüketiciye doğrudan bir kanal açılmış olacaktır. Amacımız ürünlerin kalite ve sayı olarak çoğaltılması ve bunun büyük kent insanına ulaştırılmasıdır. Bu bağlamda önümüzdeki günlerde yerel yönetimlerden kira ücreti vermeden yerler talep etmeyi planlıyoruz. Bu yerlere taşınabilir küçük dükkanlar yapmak, işletmesini de o yerdeki başka sivil toplum kuruluşuna vererek, onların da bu girişimden pay almalarını sağlamaktır. Bir tür franchising sistemi diyebileceğimiz bu yaklaşım, bizim sürekli üretim yapmamızı sağlayacaktır.

Geleneksel dokuyu bozmadan kalkınmayı sağlamak en önem verdiğimiz konudur. Bu bizi seçkin fikirlere doğru yönlendirmektedir. Bölgenin temel eksiği olarak gördüğümüz, kültürel kalkınma için bir yaz okulu projelendirmekteyiz. Yeni bir anlayışın da başlangıcı olacağına inandığımız bu okul, tasarım eğitimi verecek. Üç ay sürecek olan eğitimde, sanat, tasarım ve felsefelerinin ağırlıklı olacağı, seçtiğimiz disiplinlerin derslerini tüm öğrencilerin alacağı bu yaklaşım sanırım ülkemizdeki ilk deneyim olacaktır. Yöre halkının okula gelecek olan eğitimci ve öğrencilerle kaynaşması ve okul içinde yapılacak etkinliklere katılımlarıyla, doğacak kültür ortamı söz konusu eksikliği giderici önemli bir etmen olacaktır.

Bu yazı bir başarı öyküsü değildir. Ancak bu yolda atılmış adımların, içerden ve dışardan birer örneğin karşılaştırılmasıyla, eksik yanların ortaya dökülmesi ve sorunların ancak akıl birliği, inanç ve örgütlenme ile çözülebileceğinin göstergesidir.

Fonları kullanmanın yolu açıktır. Ama inancımız bu fonları kullanmadan da kalkınmanın sağlanabileceğidir.

Bilgi Çağı'nda Kültür ve İletişim - Avniye Tansuğ

Niçin Bilgi Edinme Hakkı?

Geçen sayıda 4982 sayılı "Bilgi Edinme Hakkı Kanunu" ve kamu kurum ve kuruluşlarının bu kanunun uygulaması ile ilgili olarak yapmaları gereken işlerle ilgili olan "Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik"ten söz etmiş, Tarihi Kentler Birliği üyesi belediyelerle bu belediyelerin bağlı oldukları vilayetlerin kanunu nasıl uyguladıklarını araştırdığımızı belirtmiştik. Tarihi Kentler Birliği (TKB) web sitesinin, "Bilgi Belge" bölümünde araştırmanın 2004 Kasım ayındaki kesidi yüklenmiş durumda . Şubat 2005 içinde aynı araştırma tekrarlanıp, son durum bir rapora dönüştürülecek. Sonuçlar hem TKB web sitesinde hem de bu konuları izlemek için kurulmuş bir portal olan www.bilgiedinnehakki.Org da yayınlanacak.

Bilgi edinme hakkı ne işe yarar?

TKB Gaziantep Buluşması'nın üst başlığı "AB Fonlarından Kültürel Yararlanma" Kanununun gerekçesinde şöyle açıklama yapılmış:

"Demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün gereklerinden olan bilgi edinme hakkı, bireylere daha yakın bir yönetimi, halkın denetimine **açıklığı, şeffaflığı** sağlama işlevlerinin yanı sıra halkın Devlete karşı duyduğu kamu güvenini daha yüksek düzeylere çıkarmada önemli bir rol oynamaktadır. Kullanılan bu hak sayesinde hem halkın Devleti denetimi kolaylaşmakta hem de Devletin demokratik karakteri güçlenmektedir.

Bilindiği üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında açıklık ve şeffaflık kavramı, olumsuz olarak görülen gizlilik kavramının giderilmesi ile yönetilenlerin yönetenlerin işlem ve faaliyetlerini denetlemesinin sağlanması düşünceleri üzerine ortaya çıkmıştır. Demokratik ülkelerde, bilgi edinme özgürlüğü, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasına bağlamında vazgeçilmez temel haklardan biri olarak kabul edilmektedir. Şeffaflık ve gizliliğin iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kurum ve kuruluşların **'bilgi verme ödevi'**, ikincisi ise, vatandaşların **'bilgi edinme hakkı'dır.'**

Bu kanun ile "Herkesin bilgi edinme hakkını kullanabileceği kuralının yanında yabancı gerçek ve tüzel kişilere de belirli şartlar çerçevesinde bu hak tanınmıştır.

- Bilgi edinme hakkının kullanılmasında kurum ve kuruluşların ne şekilde hareket etmeleri gerektiği belirli usul ve sürelerle bağlı tutulmuştur.

- Bilgi edinme hakkının kullanılmasına yönelik başvuruların Devlet sırrı veya Devletin ekonomik menfaatlerine ilişkin bilgi veya belgelerden olması nedeniyle reddedilmesi hâlinde ilgililerin Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna itiraz etmesine ilişkin düzenleme getirilmiştir. Ayrıca, bilgi edinme başvurusu reddedilen başvuru sahibi, genel hükümler uyarınca idarî yargıda dava açabilecektir.

- Bilgi edinme hakkının sınırları belirlenmiş ve açıklanması hâlinde kamunun zarar görebileceği bilgi veya belgeler ile kişilerin zarar görebileceği bilgi veya belgeler, kanun kapsamı dışında tutulmuştur."

Bilgi edinme hakkı, bilgi çağının toplumu olmak için "olmazsa olmaz"lardan biri. Bir temel hak ve özgürlük olması bir yana, "bilgi edinme", "bilgi ekonomisi"nin de önkoşulu. Bilgi ekonomisinin tanımını "sayısal hale getirilmiş içeriği ekonomik dolaşıma sokma" diye yapabiliriz. Bilginin "sayısal" hale getirilmesi, "işlenmiş bir takım veriden oluşan içeriğin, elektronik iletişim kanallarında akabilir kılınması" anlamına geliyor. Bu kanallardan en önemlisi şimdilik İnternet. "Şimdilik" çünkü yakında İnternet'in "daha özel ve daha pahalı" olanları kullanılmaya başlanacak. İnternet'e katma değeri yüksek bilgileri kim taşırsa, "bilgi ekonomisi"nden de o yararlanıyor. Bu bağlamda yola erken çıkmış ABD, bu konuda en çok kazançlı çıkan ülke. Bu nedendir ki Avrupa Konseyi, 23 Ekim 2001'de yayınladığı 607 sayılı Bildirgesi'nde tüm Avrupa Birliği üyesi devletleri, vatandaşlarına kamu bilgilerine erişim özgürlüğü tanınması bağlamında bir asgari müşterekte buluşmaya davet ediyordu. "Bu trendi kaçırmırsanız, bunun bedeli çok yüksek olur, sadece kaçırınlar değil, tüm Avrupa zararlı çıkar" diyen Bildirge, bir taraftan da hükümetleri ve vatandaşları "e-Avrupa" projesini desteklemeye çağırıyordu. Türkiye de "e-Türkiye+" projesi ile bu seferberliğe katılmış bulunuyor.

Neler yapılması gerekiyor?

Kamu kurum ve kuruluşları sözü edilen Yönetmelik'e göre şunları yapmak zorunda:

1) Bilgi Edinme Birimi kurulması

Yönetmeliğin 8. Maddesine göre, bünyesinde basın ve halkla ilişkiler müşavirliği veya bu müşavirliğe benzer görevler ifa eden birim bulunmayan kurum ve kuruluşlar, bilgi edinme hakkının etkin olarak kullanılabilmesi ve bilgi veya belgelere erişimin zamanında sağlanabilmesi amacıyla, kurum ve kuruluş içinde mevcut bir danışma birimi bünyesinde bilgi edinme birimleri oluştururlar veya doğrudan kurum yöneticisine bağlı bilgi edinme yetkilisi tayin ederler. Valilik ve kaymakamlıklarda, doğrudan vali veya kaymakama bağlı olarak faaliyette bulunmak üzere bilgi edinme yetkilisi görevlendirilir. 24. Madde, oluşturulan birimlerde konuyla ilgili personele bilgi edinme hakkı konusunda gerekli eğitimin verilmesini şart koşturmaktadır.

2) Kurumsal Web Sitesi

Bilgi edinme başvurusu bizzat veya faks ya da posta yoluyla yapılabileceği gibi, elektronik ortamda e-posta yoluyla da yapılabilir. Yönetmelik, bunu kolaylaştırmak için kurumsal web sitesi bulunmayanların, kurumsal internet sayfalarını oluşturmaları, "Bilgi Edinme Birimleri"nin elektronik posta yoluyla başvuru kabul edebilecek hale gelmeleri ve kendi elektronik posta adreslerinin kurumsal internet sayfalarından kamuoyunun bilgisine sunmasını öngörmektedir.

3) Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu (BEDK) hakkında bilgi

Görülen odur ki, TKB üyelerinden bu konuda yapılması gerekenleri yapanların büyük çoğunluğu web sitelerinde "Kanun" ve "Yönetmelik"i aynen yayınlamışlardır. Ancak, yapılacak itirazlarda vatandaşa kolaylık olması açısından Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun adresini de göstermek, bir "iyi yönetim" örneği olacaktır.

4) Ayrıntılı İletişim Bilgisi: "Bilgi Edinme Birimleri"ni kurmak bir yasal zorunluluksa -ki öyle-, web sitesinde bu birimlerin her türlü açıkça adresini göstermek de bir o kadar zorunlu! Vatandaşı siteyi kurcalayarak "uygun" bir adres bulmaya ya da tahmin etmeye terk etmemek, "e-posta ile ve/veya web sitesi üzerinden başvuru olanağı"nı da kolaylaştırmak gerekiyor.

Bunlar yapılmadığı takdirde...

Kamu kurum ve kuruluşları Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 5. Maddesi gereği başvuru sahiplerine yanıt vermek zorundadırlar ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler. Bunları yapmayanların Bilgi Edinme Birimlerinin ve bu birimlerde çalışanların ilgili Yönetmelik'in 42. Maddesi gereği acilen kurum ve kuruluş yöneticilerince mevzuat dahilinde denetlenmeye alınması gerekmektedir. Bu madde gereği; "Kanunun ve bu Yönetmeliğin uygulanmasında ihmali, kusuru veya kastı bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında, işledikleri fiillerin genel hükümler çerçevesinde ceza kovuşturması gerektirmesi hususu saklı kalmak kaydıyla, tabi oldukları mevzuatta yer alan disiplin cezaları uygulanır."

Kurum yöneticilerinin yapacağı denetlemenin yanısıra, bu kanunun uygulamasından sorumlu olduğu için Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu da aynı biçimde konuya yaklaşmakta yetkilidir...

1 <http://www.tarihikentlerbirliqi.org/icerik/belgelerDetay.asp?documentID=10>

2 http://www.innovazione.gov.it/eng/intervento/e_europe/011023_public_sector_eng.pdf

3 Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu (BEDK): Adres: Başbakanlık Merkez Bina B-04 Bakanlıklar/ANKARA Tel:

0(312) 419 57 15 Fax: 0(312) 419 15 35 e-posta: bedk@basbakanlik.gov.tr Ayrıntılı bilgi için

Bkz: www.basbakanlik.gov.tr Bilgi Edinme Birimi